

boetes met overtreden van overeenkomsten van derden/belanghebbenden. Het Havenbedrijf, Deltalinqs en de Gemeente Rotterdam hebben meerdere keren de zorgen over het achteruitlopen van het investeringsklimaat geagendeerd bij diverse GS leden. Naast stikstof spelen ook andere aspecten een grote rol in de achteruitgang van het investeringsklimaat.⁵ De recente uitspraken zullen deze onzekerheid alleen nog maar vergroten tot er zicht is op een stabiel klimaat voor stikstofvergunningverlening. Zoals hierboven aangegeven onder 'Depositiebanken' is de stikstofruimte in de Depositiebank HIC mogelijk vervuild, staat gebruik van deze ruimte onder druk en bestaat er een risico voor de met deze ruimte verleende vergunning.

- Energie(transitie)

Energietransitieprojecten worden nadrukkelijk geraakt terwijl de energietransitie zorgt voor structurele NOx reductie doordat fossiel energieverbruik afneemt. Bestaande bedrijven zijn bezig met de omschakeling naar een schone en duurzamere toekomst. Het langetermijn perspectief staat hier ook onder druk: als er onvoldoende vraag is naar duurzame energie/producten/bedrijfsvoering kunnen er geen businesscases worden gemaakt. Bij energietransitieprojecten is het noodzakelijk om ook ruimte te behouden voor niet-duurzame industrie om zo uiteindelijk de transitie te verwezenlijken en derhalve is intern salderen noodzakelijk. Nu de mogelijkheid om bedrijfswijzigingen door te voeren onder druk komt te staan zal de gehele energietransitie hierdoor geraakt worden.

- ZH-PLG projecten

In het maatregelenpakket ZH-PLG zit een veelvoud aan projecten die bijdragen aan provinciale doelen voor onder andere de natuur, klimaat en de landbouw. Sommige van deze maatregelen zijn gericht op het terugdringen van de stikstofemissies en dragen daarmee bij aan het oplossen van de problematiek. Het kan op moment van schrijven nog niet worden uitgesloten dat voor een aantal projecten een vergunning nodig zal zijn – dit moet op korte termijn in beeld worden gebracht. Projecten die hier mogelijk hinder van gaan ondervinden zijn projecten waarbij bouwwerkzaamheden nodig zijn en waarvoor ook stikstofruimte noodzakelijk is.

- PAS-melders

Voor PAS-melders is de impact van de uitspraken groot; legalisatie middels intern/extern salderen raakt verder uit beeld. PAS-melders die eerder een bestuurlijk rechtsoordeel hebben ontvangen – inhoudende dat zij vanwege intern salderen niet langer gelegaliseerd dienden te worden – hebben nu alsnog een natuurvergunning nodig. In Zuid-Holland betreft het 16 PAS-melders. Een verdere complicatie is dat veel PAS-melders zich ook niet kunnen beroepen op de tijdelijke handhavingsvrijstelling. De meeste zijn immers niet tussen 1 januari 2020 en 1 januari 2025 met toepassing van intern salderen fysiek gestart. Jurisprudentie zal moeten uitwijzen of deze constatering een tekortkoming is in de uitspraak of berust op een bewuste keuze van de Afdeling.

⁵ [Versnel verduurzaming van industrie en zet Rotterdam op voorsprong als motor voor energie- en grondstoffentransitie](#)

4. Handelingsperspectief voor Zuid-Holland

Zowel de Rendac uitspraak als de Greenpeace uitspraak geven wederom de noodzaak aan om de stikstofdepositie op de Natura-2000 gebieden op korte termijn met een geborgd maatregelenpakket te doen dalen. De wettelijke doelen uit de Wet stikstof en natuurverbetering (hierna: Wsn; inmiddels Omgevingswet) gaven hier al aanleiding toe, maar met de reële dreiging van het volledig stilvallen van de vergunningverlening is de noodzaak nu nog acuter. Onder een geborgd maatregelenpakket wordt verstaan een maatregelenpakket waarmee een blijvende daling van de stikstofdepositie op de Zuid-Hollandse Natura 2000-gebieden verzekerd is. In een dergelijk pakket kan het bevoegd gezag uitleggen welke maatregelen zijn of zullen worden getroffen, binnen welk tijdpad deze maatregelen worden uitgevoerd, hoe concreet deze zijn en wanneer verwacht wordt dat deze effectief zijn. Met andere woorden, het college dient inzichtelijk te maken met welke maatregelen uitvoering wordt gegeven aan de noodzakelijke daling van stikstofdepositie binnen een afzienbare termijn, inclusief monitoring, bijsturing en/of aanvulling. Uit de Amercentrale uitspraak komt naar voren dat een verwijzing naar een gebiedsgerichte aanpak om stikstofreductie te bewerkstelligen die nog in voorbereiding is, onvoldoende is.

Ter verduidelijking van de discussie volgt hieronder eerst een kort overzicht van de huidige wettelijke doelen met betrekking tot stikstofreductie, de provinciale doelen voor ammoniakreductie en de voortgang tot nu toe. Daarna wordt ingegaan op de mogelijkheden voor een geactualiseerde Zuid-Hollandse Aanpak Stikstof.

Wettelijke doelen stikstofreductie

In de Wet stikstofreductie en natuurverbetering/Omgevingswet is opgenomen dat er moet worden gewerkt aan stikstofreductie om verslechtering van de kwaliteit van stikstofgevoelige habitats tegen te gaan. Hiervoor zijn de volgende drie doelstellingen opgenomen:

- 2025: Minimaal 40% van het areaal onder de Kritische Depositie Waarde (KDW).
- 2030: Minimaal 50% van het areaal onder de Kritische Depositie Waarde (KDW).
- 2035: Minimaal 74% van het areaal onder de Kritische Depositie Waarde (KDW).

Deze omgevingswaarden worden uiteraard niet vanzelf gehaald. De Wet Natuurbescherming (hierna: Wnb) gaf de Minister voor Natuur en Stikstof de opdracht een Programma stikstofreductie en natuurverbetering vast te stellen (artikel 1.12b Wnb) en daarin aan te geven welke stappen moeten worden gezet (door andere bestuursorganen) om de gestelde omgevingswaarden te bereiken (zie onder andere ex artikel 2.1 Besluit natuurbescherming).

De bovengenoemde doelen volgen uit Nederlandse wetgeving en zijn gebaseerd op onderliggende Europese wetgeving (VHR). Aanpassingen van Nederlandse wetgeving is mogelijk. Echter blijft de Europese wetgeving van kracht. De noodzaak van het treffen van stikstofreductiemaatregelen ten behoeve natuurherstel blijft te allen tijden overeind.

Ammoniakreductiedoelen, stikstofoxidenreductiedoelen en de voortgang tot nu toe

Met het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) werd invulling gegeven aan deze doelstellingen. Met het aantreden van het nieuwe kabinet in de zomer van 2024 is het NPLG echter komen te vervallen. Op dit moment is de status van de provinciale doorvertaling van de landelijke doelen uit de Wsn naar emissiereductieopgave per provincie onduidelijk.

In het NPLG is per provincie een indicatieve reductieopgave opgenomen voor ammoniak uit de landbouw. Voor Zuid-Holland is deze opgave een reductie van 1,9 kton/jr bovenop het 'basispad'. In dit basispad is aangegeven dat de emissies in Zuid-Holland zullen afnemen met 0,6 kton/jr. Hiermee komt de totaal reductieopgave voor Zuid-Holland op 2,5 kton/jr. Dit is een afname van ongeveer 42% t.o.v. de 6 kton emissie van de landbouw in Zuid-Holland in 2018.

De provincie Zuid-Holland heeft aangegeven door te gaan met het ZHPLG en de daarin opgenomen indicatieve doelstellingen te behouden.

Uit de gegevens van de emissieregistratie⁶ blijkt dat de ammoniakemissies tussen 2019 en 2023 zijn afgenomen met ongeveer 2%. Geconcludeerd kan worden dat we als provincie Zuid-Holland nog niet op schema liggen om de indicatieve ammoniakreductie doelstellingen te halen.

Met betrekking tot stikstofoxiden/NOx zijn in de voortgangsbrief NPLG van februari 2023⁷ indicatieve reductiedoelen opgenomen voor de sectoren mobiliteit en industrie, aangezien deze sectoren ook een aanzienlijke bijdrage leveren aan de depositie van stikstof op gevoelige Natura-2000 gebieden. Het is belangrijk om te benoemen dat deze reductiedoelen landelijk zijn en geen provinciale doorvertaling hebben gekregen. Dit betekent dat er geen specifiek reductiedoel is voor de provincie Zuid-Holland voor de sectoren mobiliteit en industrie.

- Reductiedoelstelling mobiliteit: in 2030 een reductie van 25% t.o.v. 2019.
- Reductiedoelstelling industrie: in 2030 een reductie van 38% t.o.v. 2019.

De emissie van stikstofoxiden is tussen 2019 en 2023 in de provincie Zuid-Holland voor de sector mobiliteit afgenomen met ongeveer 14% en voor de industrie met ongeveer 18%. De daling in deze sectoren is dus substantieel en de trend is zodanig dat de doelen voor 2030 binnen bereik zijn.

Emissieplafond ammoniak in de melkveehouderij

In het kader van de beleidsintegratie in het domein Water, Klimaat en Natuur (hierna: WKN) is het afgelopen jaar gewerkt om een streefwaarde per hectare voor de emissie van ammoniak (emissieplafond) in de melkveehouderij in het omgevingsbeleid te verankeren. De effecten hiervan worden onderzocht in de aankomende OER 2025. Uit interne analyses die team stikstof en landbouw in eerdere jaren hebben gemaakt blijkt al dat met een streefwaarde van 40kg/ha een forse stap gezet kan worden in de reductie van ammoniakemissies in Zuid-Holland.

Een streefwaarde biedt echter niet de juridische zekerheid die nodig is om tot een geborgde reductie te komen. Hiervoor is het noodzakelijk dat de provincie Zuid-Holland een dergelijk emissieplafond gaat normeren en zal invoeren met bijpassend handhavingsinstrumentarium. Hierbij denken we aan trapsgewijze normering van het emissieplafond, bijvoorbeeld 60kg/ha/jr in 2027, 55 kg/ha/jr in 2029, 50 kg/ha/jr in 2032 en uiteindelijk 40 kg/ha/jr in 2035. Uiteraard kan dit niet zonder participatie van de sector (NB disclaimer: dit is een eerste gedachte, cijfers noch jaartallen zijn bepaald).

In de voorgestelde programmering van het maatregelenpakket ZHPLG zitten twee belangrijke projecten die hieraan bijdragen. Er is 25 miljoen van de 188 miljoen geprogrammeerd voor de pilot Fieldlab Groene Hart en de pilot Emissieplafond Veehouderij. Om voortgang te maken met de invoering van een emissieplafond is het cruciaal dat deze projecten doorgang vinden.

⁶ www.emissieregistratie.nl

⁷ <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-a4ffa738a48c84c23a419fc9b7682b30f01213be/pdf>

Om een dergelijk emissieplafond succesvol in te kunnen voeren en de bedrijven de kansen te bieden om hieraan te voldoen is het cruciaal dat deze bedrijven hierbij worden geholpen en de tijd krijgen. Om aan het emissieplafond te kunnen voldoen zullen veel bedrijven maatregelen moeten nemen. Afhankelijk van de specifieke situatie van het bedrijf kunnen dit maatregelen zijn zoals stalinnovaties, aanpassingen in diervoeding, mestmanagement en extensivering. Het is dan noodzakelijk dat, de provincie Zuid-Holland financiële middelen van het rijk ter beschikking krijgt om de melkveehouderijsector financieel te kunnen ondersteunen bij deze reductieopgave. Onze lobby vanuit Zuid-Holland moet er dan ook op gericht zijn om op zeer korte termijn meer financiële ruimte te bieden aan provincies om de transitie in de landbouw invulling te kunnen geven, bijvoorbeeld met subsidies.

Geactualiseerde Zuid-Hollandse Aanpak Stikstof (ZHAS)

Zoals hierboven aangegeven is een geborgd maatregelenpakket zowel op Rijks- als op provinciaal niveau noodzakelijk. De afgelopen jaren is door team stikstof een aantal malen een uitvraag uitgezet binnen de provinciale organisatie om inzichtelijk te maken waar stikstofreductie binnen de opgaven al plaatsvindt. Dit overzicht wordt uitgebreid om te komen tot een Zuid-Hollandse Aanpak Stikstof (hierna: ZHAS). Deze aanpak kan behulpzaam zijn bij de additionaliteitstoets intern/extern salderen die door ODH wordt uitgevoerd en bij het opstellen van verder stikstofreductiebeleid. Hiervoor is het noodzakelijk om een analyse uit te voeren van uitgevoerde, bestaande en vastgestelde stikstofreducerende maatregelen binnen de provincie en van het Rijk die effect hebben in de provincie om een conclusie te kunnen trekken of met die maatregelen het behoud van de staat van instandhouding van habitattypen in Natura 2000-gebieden is gewaarborgd, dan wel dat herstel van de staat van instandhouding mogelijk blijft.

Indien stikstofreductiemaatregelen onvoldoende zijn om op termijn de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen behalen kan het zijn dat er extra stikstofreducerende maatregelen getroffen moeten worden op Rijks- en/of provinciaal niveau. Hierbij valt te denken aan:

- Extensivering van veeteelt opnemen in ons beleid/verordening (maximaliseren GVE per hectare);
- Aanwijzen van overgangsgebieden rond N2000 gebieden waar geen bedrijvigheid (en mogelijk ook geen recreatie) mag plaatsvinden;
- Beschikbaar stellen van extra budget om in kwetsbare gebieden boeren/bedrijvigheid tegen een redelijke prijs uit te kopen of te ruilen met andere kavels;
- Verminderen gebruik van kunstmest;
- Afroming van productierechten;
- Lager eiwitgehalte in veevoer vastleggen;
- Intrekken van vergunningen;
- Innovatie kan bijdragen aan een dalende trend, maar juridische borging is lastig en vergunningplicht intern salderen beperkt de inzetbaarheid.

Om inzichtelijk te maken wat we al doen en nog kunnen doen komt de provincie Zuid-Holland in navolging van de provincies Brabant en Gelderland met een geactualiseerde provinciale stikstofaanpak (de ZHAS).

De ZHAS zal een overzicht bieden van alle getroffen, in uitvoering zijnde en toekomstige maatregelen die leiden tot een daling van stikstofdepositie op de Zuid-Hollandse Natura-2000 gebieden en hoe deze worden geborgd. Daarnaast zal de ZHAS beschrijven hoe de voortgang van dit maatregelenpakket zal worden gemonitord, geëvalueerd en bijgestuurd. Het voorgestelde emissieplafond is hierbij een belangrijk kader binnen een bredere stikstofaanpak, welke in z'n totaliteit moet leiden tot een geborgde reductie van de deposities op de stikstofgevoelige natuur in onze Zuid-Hollandse Natura-2000 gebieden. Daarnaast kan worden nagedacht worden over eventuele beleidsregels voor intern salderen. Welke overige maatregelen getroffen kunnen worden staat nog ter discussie.

Voor het monitoren, evalueren en bijsturen van de ZHAS zal gebruik worden gemaakt van onder andere AERIUS Monitor, Ammoniakmonitor Zuid-Holland, NOx-monitor Zuid-Holland, Stikstofmeetnetwerk Nieuwkoop en de Pilot Stalmetingen. Deze instrumenten tezamen bieden inzichten uit meerdere invalshoeken en brengen in beeld hoe de stikstofreducerende maatregelen zich vertalen in zowel de gemeten en gemodelleerde als de beoogde daling.

Een eerste intern concept van de geactualiseerde ZHAS is voorzien voor eind februari.

5. Uitspraak Greenpeace

Op 22 januari jl. vond de uitspraak in de bodemprocedure plaats waarin Greenpeace vordert dat de rechtbank verklaart dat de Staat onrechtmatig heeft gehandeld door onvoldoende maatregelen te nemen om de stikstofneerslag op Nederlandse Natura 2000-gebieden onder de Kritische Depositie Waarden (KDW) te brengen.

De rechtbank stelde Greenpeace voor een groot deel in het gelijk en beveelt de Staat het nog niet gerealiseerde deel van het stikstofdoel van 50% van het areaal stikstofgevoelige natuur uiterlijk op 31 december 2030 onder de toepasselijke KDW-en te brengen, op zodanige wijze dat daarbij steeds prioriteit wordt gegeven aan de aanpak van de stikstofdepositie op de habitats en leefgebieden vermeld op de Urgente Lijst. Voor Zuid-Holland zijn de urgente habitats grijze duinen (heischraal), duinbossen (droog) en overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden). De eerste drie komen vooral voor in de Duingebieden (met uitzondering van Coepelduynen) en de laatstgenoemde komt voor in het Natura-2000 gebied Nieuwkoopse Plassen en de Haack.

De rechtbank gaf aan dat de Staat zich niet mag verschuilen achter het buiten haar macht liggen om de stikstofdoelen te behalen vanwege een veronderstelde grote depositiebijdrage vanuit het buitenland. Ook mag de Staat zich niet verschuilen achter veronderstelde andere drukfactoren die oorzaak zouden zijn van de verslechtering van natuur. De rechter oordeelt enerzijds dat de impact van stikstof dominant is op de verslechtering van natuurkwaliteit en op zichzelf niet ter discussie kan staan en anderzijds dat de bijdrage uit het buitenland in omvang onderschikt is aan de Nederlandse depositiebijdrage. Temeer omdat grofweg de helft van de depositiebijdrage afkomstig is van "landbouw", < 10% van "mobiliteit", < 5% van "huishoudens, diensten en bouw" en < 3% vanuit de "industrie en energie". Daarmee is grofweg/bijna 70% van de stikstofdepositie door Nederland beïnvloedbaar.

6. Conclusie

De impact van de Greenpeace uitspraak is op zichzelf groot, maar in samenhang met andere uitspraken en reeds bestaande kader is deze impact relatief beperkt: de noodzaak om stikstofdepositie te beperken ligt al in de eigen wettelijke doelstellingen. Met de Rendac-uitspraak is de noodzaak en urgentie van een maatregelenpakket met geborgde structurele stikstofreductie vergroot; de Greenpeace uitspraak bevestigt dit. Tegelijkertijd staat door de Greenpeace uitspraak het stikstofdossier - en daarmee elke stap die we als provincie zetten - opnieuw in de schijnwerpers.

In de eerste plaats zal het Rijk met een maatregelenpakket, inclusief middelen, moeten komen om te voldoen aan het bevel van de uitspraak. Zonder bronmaatregelen van het Rijk is het voor Zuid-Holland niet mogelijk om voldoende stikstofreductie te bereiken waarmee de wettelijk vereiste doelen van natuurherstel behaald kunnen worden. Maar de provincie Zuid-Holland moet zelf ook stappen zetten om naar vermogen de eigen stikstofreductie-bijdrage te leveren. Indien ook het Rijk voldoende geborgde maatregelen neemt kan het gehele maatregelenpakket bijdragen aan natuurherstel en het versoepelen van de vergunningverlening.

Bij gebrek aan een dalende trend van emissies en deposities en een stevig, geborgd maatregelenpakket van Rijk en provincies zal in de tussentijd vergunningverlening op basis van salderen (intern en extern) zo goed als onmogelijk zijn.

7. Bespreekpunten GS

1. Welke richting wil GS geven voor het maatregelenpakket ten behoeve van stikstofreductie? Deze richting hebben wij spoedig nodig.
2. Kan GS uitspreken dat dit topprioriteit heeft? Benodigde inzet/capaciteit wordt beschikbaar gesteld.
3. Kan GS de opdracht geven om een lobbystrategie en de positionering van de provincie Zuid-Holland ten opzichte van andere provincies, IPO en het Rijk te bepalen?
4. Kan GS akkoord gaan met het persbericht?
5. Kan GS instemmen met het aanbieden van een positioneringsbrief aan de minister-president?

To: Meindert Stolk[m.stolk@pzh.nl]
Cc: 5.1.2e [redacted]@pzh.nl; 5.1.2e [redacted]@pzh.nl; 5.1.2e [redacted]@pzh.nl; 5.1.2e [redacted]@pzh.nl

From: 5.1.2e [redacted]
Sent: Fri 1/24/2025 11:28:07 AM
Subject: Stukken Rendac en greenpeace uitspraken
Received: Fri 1/24/2025 11:28:00 AM

[D-memo - analyse gevolgen juridische uitspraken Rendac en Greenpeace voor Zuid-Holland def.docx](#)
[GS brief aan PS - Impact juridische uitspraken Stikstof.docx](#)
[Mail annotatie 4 brieven GS.docx](#)

Hoi Meindert,

Hierbij de concept stukken voor het overleg over de uitspraken Rendac en Greenpeace, omdat jij straks geen tijd hebt ze te lezen. Zoals je al weet zijn dit nog ambtelijke concept stukken die tussen nu en 14:00 nog zullen wijzigen voordat ze naar de andere GS-leden gaan. Het persbericht kan ik nu nog niet sturen maar die sturen we pas om 14:00 omdat die nog niet af is.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e [redacted]
5.1.2e [redacted]
Domein Water, Klimaat & Natuur

M: 5.1.2e [redacted]
E: 5.1.2e [redacted]@pzh.nl
www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: ma, di, wo, do, vr

Krachtig Zuid-Holland.

Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum
Zie verzenddatum linksonder

Ons kenmerk
PM
DOS-2019-0005750

Bijlagen
0

Aan Provinciale Staten

Onderwerp:

Analyse en impact recente juridische uitspraken stikstof

Geachte Statenleden,

Aanleiding

Op 18 december 2024 heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (hierna: Afdeling) twee uitspraken gedaan in de hoger beroepen over door het college van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant (hierna: NB) verleende natuurvergunningen voor de bedrijven Rendac Son B.V. (hierna: Rendac) en de Amercentrale van RWE (hierna: Amercentrale).¹ De Afdeling schetst in de Rendac-uitspraak een nieuw beoordelingskader voor intern salderen² en breekt daarmee met haar eerdere lijn waarin intern salderen vergunningvrij was.

Het voorgaande heeft direct grote gevolgen voor het vergunningverlening, toezicht, en handhaving (VTH) stelsel en het tot dusver gehanteerde toetsingskader voor de verlening van natuurvergunningen (Wnb-vergunning en omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit).

Daarnaast heeft op 22 januari 2025 de Rechtbank Den Haag in een bodemprocedure, aangespannen door Greenpeace, overwogen dat de Staat onrechtmatig handelt. De Staat handelt onrechtmatig door de verslechtering van de stikstofgevoelige natuur in Natura 2000-gebieden niet tijdig te stoppen en de wettelijke stikstofdoelen voor 2025 niet en voor 2030 zeer waarschijnlijk niet te halen.³ De rechtbank beveelt de Staat om zich aan zijn stikstofdoel voor 2030 te houden, wat betekent dat de Staat 50 procent van de oppervlakte van de stikstofgevoelige natuur uiterlijk op 31 december 2030 onder de grenswaarde moet brengen. Daarbij moet de Staat, anders dan deze tot nu toe gedaan heeft, voorrang geven aan de meest kwetsbare natuur (urgente habitats).

Leeswijzer

Deze brief is als volgt opgebouwd: hieronder volgt eerst een analyse van de uitspraken van de Afdeling over intern salderen en de consequenties hiervan voor de vergunningverlening. Daarna volgt een korte analyse op hoofdlijnen van de Greenpeace uitspraak. De brief eindigt met een eerste beknopte analyse van de impact van de uitspraken, gevolgd door de conclusie.

¹ ABRvS 18 december 2024, ECLI:NL:RVS:2024:4923 (Rendac); ABRvS 18 december 2024, ECLI:NL:RVS:2024:4909 (Amercentrale).

² Onder intern salderen wordt verstaan 'een vergelijking van de emissies/deposities die zijn toe te rekenen aan de aangevraagde situatie met de emissies/deposities van een op dezelfde locatie toegestane activiteit die als gevolg van de aangevraagde situatie zal veranderen. Deze vergelijking van de gevolgen van de beoogde situatie met de gevolgen in de referentiesituatie wordt intern salderen genoemd.' (RvS, Rendac r.o.12)

³ ECLI:NL:RBDHA:2025:578 (Greenpeace)

Analyse uitspraken Afdeling inzake intern salderen

Belangrijkste wijzigingen als gevolg van de Rendac uitspraak

Intern salderen is met terugwerkende kracht per 1-1-2020 vergunningplichtig door de Rendac uitspraak. De vergunningplicht geldt voor nieuwe projecten, maar ook voor reeds gestarte en zonder natuurvergunning gewijzigde projecten waarbij gebruik is gemaakt van intern salderen (het gebruiken van stikstofruimte welke al vergund was voor een eerdere activiteit op dezelfde locatie). Het voorgaande geldt ongeacht of voor deze (gewijzigde) projecten een bestuurlijk rechtsoordeel of positieve weigering is afgegeven en ongeacht of PAS-melders reeds een bericht ontvangen hadden dat zij – vanwege intern salderen – niet langer gelegaliseerd dienden te worden.

Er geldt daarnaast een nieuw algemeen beoordelingskader voor natuurvergunningverlening dat de (resterende) mogelijkheden voor vergunningverlening inperkt. Kort samengevat houdt het nieuwe beoordelingskader het volgende in:

1. Het instrument intern salderen kan alleen worden ingezet als mitigerende maatregel in de passende beoordeling. Dat betekent dat daarvoor dezelfde voorwaarden gelden als voor extern salderen (vooral nog zonder afoming, bij extern salderen is dit nu 30%). Dit houdt in dat ook bij intern salderen onderbouwd moet worden dat de ruimte uit de referentiesituatie niet reeds nodig is om verslechtering van de Natura 2000-gebieden tegen te gaan (het additionaliteitsvereiste).
2. Wanneer de referentiesituatie niet wordt gevormd door een natuurvergunning, maar door een milieutoestemming (of andere referentiesituatie), kan er enkel intern en extern gesaldeerd worden met (de onderdelen van) milieuvergunningen die feitelijk gerealiseerd zijn en structureel in gebruik zijn of kunnen zijn zonder dat daar een nieuwe natuurvergunning voor nodig is. In toekomstige jurisprudentie zal verder verduidelijkt moeten worden in welke gevallen niet langer sprake is van het “structureel in gebruik zijn”.
3. Voor activiteiten die tussen 1 januari 2020 en 1 januari 2025 met toepassing van intern salderen fysiek zijn gestart en waarvoor op grond van het oude beoordelingskader geen natuurvergunning nodig was, geldt tot 1 januari 2030 een overgangsperiode waarin het bevoegd gezag niet handhavend kan optreden. In toekomstige jurisprudentie zal moeten worden verduidelijkt wanneer sprake is van het fysiek starten van een activiteit.

Enkele toelichtende noties

- a. De gevolgen van het gehele nieuwe of gewijzigde project moeten beoordeeld worden en niet louter het effect na saldering/mitigeren. In de voortoets mag enkel rekening gehouden worden met de positieve gevolgen van onderdelen in het ontwerp van een project die aangemerkt kunnen worden als “standaardonderdelen”. Het is niet volledig duidelijk wat precies een standaardonderdeel is, maar afgeleid kan worden dat onderdelen die verplicht zijn voor alle projecten van dezelfde soort, zoals algemene regelgeving of wijdverbreide praktijken, gezien kunnen worden als standaardonderdelen.
- b. Op het moment dat een bestaand project wijzigt of uitbreidt zal in veel gevallen geen sprake zijn van de “voortzetting van één en het hetzelfde project”. Er is dan voor het gehele gewijzigde project (inclusief de ongewijzigde onderdelen die worden gecontinueerd) sprake van een nieuw project. En als voor dat nieuwe project op voorhand significante effecten niet met zekerheid kunnen worden uitgesloten, dan geldt daarvoor een vergunningplicht. Bij wijziging van een project wordt (anders dan tot nu toe) niet alleen de wijziging maar het gehele project opnieuw beoordeeld op vergunbaarheid (en dus ook op het

additionaliteitsvereiste). Dat leidt tot een toegenomen afbreuk van de rechtszekerheid voor bestaande situaties met een natuurtoestemming.

- c. De uitleg van het additionaliteitsbeginsel voor zowel intern als extern salderen lijkt aangescherpt. Niet langer staat voorop of het betrokken depositiesaldo op zichzelf (dus autonoom bezien) aantoonbaar bijdraagt aan het tegengaan van verslechtering. De redeneerlijn lijkt door de Afdeling bewust te zijn omgedraaid: zolang de overheid (lees: het Rijk) niet heeft geborgd dat de verslechtering van de natuur met passende maatregelen wordt tegengegaan c.q. opgeheven, draagt een vermindering van stikstofdepositie (depositiesaldo) bij aan het verlagen van depositie in de natuur en daarmee het tegengaan van verslechtering. Met als gevolg dat depositiesaldo niet mag worden ingezet voor mitigeren (intern en extern salderen). De omvang en causale bijdrage aan de verbetering lijkt er niet toe te doen.
- d. Voor natuurtoestemmingen, niet zijnde natuurvergunningen, is de referentiesituatie aangescherpt met als oogmerk de omvang van latente ruimte te beperken. Voorheen gold de gerealiseerde en qua fysieke omstandigheden (opstallen, infrastructuur, installaties) aanwezige situatie als referentie. Het feitelijk gebruik (lees: het feitelijk aantal dieren in een stal of het feitelijk aantal draaiuren van een installatie) deden er niet toe. Vanaf heden doet dat er wel toe en mag alleen de feitelijk (structureel) in gebruik zijnde situatie worden benut voor salderen.
- e. Ecologische beoordelingen in een voortoets of passende beoordeling worden door deze uitspraak niet direct geraakt. Als op ecologische gronden op voorhand met zekerheid en op basis van objectief beschikbare informatie kan worden gesteld dat significante effecten zijn uitgesloten dan geldt alsnog geen vergunningplicht (Porthos uitspraak). Als in een passende beoordeling (in vergunningsproces) op ecologische gronden met zekerheid kan worden gesteld dat significante effecten zijn uitgesloten dan is een project vergunbaar. Omdat niet wordt gemitigeerd speelt het additionaliteitsvereiste geen rol.

Uitspraak Greenpeace

Op 22 januari jl. vond de uitspraak in de bodemprocedure plaats waarin Greenpeace vordert dat de rechtbank verklaart dat de Staat onrechtmatig heeft gehandeld door onvoldoende maatregelen te nemen om de stikstofneerslag op Nederlandse Natura 2000-gebieden onder de Kritische Depositie Waarden (KDW) te brengen. De rechtbank stelde Greenpeace voor een groot deel in het gelijk en beveelt de Staat het nog niet gerealiseerde deel van het stikstofdoel van 50% van het areaal stikstofgevoelige natuur uiterlijk op 31 december 2030 onder de toepasselijke KDW-en te brengen, op zodanige wijze dat daarbij steeds prioriteit wordt gegeven aan de aanpak van de stikstofdepositie op de habitats en leefgebieden vermeld op de Urgente Lijst. Voor Zuid-Holland zijn de urgente habitats grijze duinen (heischraal), duinbossen (droog) en overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden). De eerste drie komen vooral voor in de Duingebieden (m.u.v. Coepelduynen) en de laatstgenoemde komt voor in het Natura-2000 gebied Nieuwkoopse Plassen en de Haeck.

De rechtbank gaf aan dat de Staat zich niet mag verschuilen achter het buiten haar macht liggen om de stikstofdoelen te behalen vanwege een veronderstelde grote depositiebijdrage vanuit het buitenland. Ook mag de Staat zich niet verschuilen achter veronderstelde andere drukfactoren die oorzaak zouden zijn van de verslechtering van natuur. De rechter oordeelt enerzijds dat de impact van stikstof dominant is op de verslechtering van natuurkwaliteit en op zichzelf niet ter discussie kan staan en anderzijds dat de bijdrage uit het buitenland in omvang onderschikt is aan de Nederlandse depositiebijdrage. Temeer omdat grofweg de helft van de depositiebijdrage afkomstig is van "landbouw", < 10% van "mobiliteit", < 5% van "huishoudens, diensten en bouw" en < 3% vanuit de "industrie en energie". Daarmee is grofweg/bijna 70% van de stikstofdepositie door Nederland beïnvloedbaar.

Impact van uitspraken

De impact van de recente uitspraken van de Afdeling, zoals Greenpeace, Rendac en Amercentrale, is aanzienlijk en vraagt om een zorgvuldige aanpak. Hoewel de Greenpeace-uitspraak slechts in beperkte mate nieuwe verplichtingen toevoegt, benadrukt het wel de noodzaak om stikstofdepositie te beperken, zoals al voortvloeit uit wettelijke doelstellingen. De Rendac-uitspraak heeft echter de urgentie vergroot om een geborgd maatregelenpakket te ontwikkelen, en de Greenpeace-uitspraak onderstreept dit belang.

De impact van de uitspraken Rendac en Amercentrale op de vergunningverlening en het gehele VTH-stelsel is groot. Tussen januari 2020 (uitspraak Logtsebaan) en 18 december 2024 was intern salderen vergunningvrij en veel projecten hoefden als gevolg hiervan geen natuurvergunning aan te vragen, noch hun projectactiviteiten vooraf door het bevoegd gezag goed te laten keuren. Tenzij er een positieve weigering is afgegeven of een bestuurlijk rechtsoordeel, zijn deze projecten logischerwijs niet in beeld. Het is daarbij niet aan GS maar aan de betreffende bedrijven/initiatiefnemers om voor hun activiteiten, indien dit nodig is, alsnog een natuurvergunning te regelen.

Kort gezegd geldt nu voor de vergunningverleningspraktijk het volgende. Onherroepelijke vergunningen bezitten formele rechtskracht en kunnen gebruikt (blijven) worden. Voor nieuwe en lopende aanvragen zal per direct toepassing gegeven worden aan het nieuwe beoordelingskader van de Afdeling. Dit houdt in dat in geval van mitigeren (salderen) in de passende beoordeling en in het besluit van ODH onderbouwd moet worden dat de ruimte uit de referentiesituatie niet reeds nodig is om verslechtering van Natura 2000-gebieden tegen te gaan (additionaliteitsvereiste). Vooralsnog wordt ingeschat dat zolang er geen effectief maatregelenplan voorhanden is waarmee de

hersteldoelen worden geborgd, deze toets niet kan worden doorstaan en dergelijke aanvragen niet kunnen worden vergund. Indien bij een niet-onherroepelijke vergunning gebruik is gemaakt van salderen bestaat een kans dat deze besluiten gebrekkig zijn en dat deze vernietigd worden indien hiertegen beroep wordt ingesteld. Zodra de termijn voor het indienen van beroep ongebruikt is verstreken worden deze vergunningen echter onherroepelijk.

Op dit moment zijn we bezig de impact op de diverse opgaven van de provincie in beeld te brengen. Het is al wel duidelijk dat met name de Rendac-uitspraak van de Afdeling grote gevolgen heeft. Zo staat het gebruik van stikstofbanken als instrument door de verzwaarde additionaliteitsvereiste voor extern salderen onder druk. Projecten zoals woningbouwlocaties die eerder gebruik hebben gemaakt van intern salderen en die in de bouwfase zitten of al gerealiseerd zijn, zullen vóór 2030 een vergunning moeten aanvragen. Ook voor PAS-melders is de impact van de uitspraken groot; legalisatie middels intern/extern salderen raakt verder uit beeld. PAS-melders die eerder een bestuurlijk rechtsoordeel hebben ontvangen – inhoudende dat zij vanwege intern salderen niet langer gelegaliseerd dienden te worden – hebben nu alsnog een natuurvergunning nodig. In Zuid-Holland betreft het 16 PAS-melders. Een verdere complicatie is dat veel PAS-melders zich ook niet kunnen beroepen op de tijdelijke handhavingsvrijstelling. De meeste zijn immers niet tussen 1 januari 2020 en 1 januari 2025 met toepassing van intern salderen fysiek gestart. Jurisprudentie zal verder moeten uitwijzen of deze constatering een tekortkoming is in de uitspraak of berust op een bewuste keuze van de Afdeling.

Conclusie

De impact van de Greenpeace uitspraak is op zichzelf groot, maar in samenhang met andere uitspraken en reeds bestaande kader is deze impact relatief beperkt: de noodzaak om stikstofdepositie te beperken ligt al in de eigen wettelijke doelstellingen. Met de Rendac-uitspraak is de noodzaak en urgentie van een maatregelenpakket met geborgde structurele stikstofreductie vergroot; de Greenpeace uitspraak bevestigt dit. Tegelijkertijd staat door de Greenpeace uitspraak het stikstofdossier - en daarmee elke stap die we als provincie zetten - opnieuw in de schijnwerpers.

In de eerste plaats zal het Rijk met een maatregelenpakket, inclusief middelen, moeten komen om te voldoen aan het bevel van de uitspraak. Zonder bronmaatregelen van het Rijk is het voor Zuid-Holland niet mogelijk om voldoende stikstofreductie te bereiken waarmee de wettelijk vereiste doelen van natuurherstel behaald kunnen worden. Maar de provincie Zuid-Holland moet zelf ook stappen zetten om naar vermogen de eigen stikstofreductie-bijdrage te leveren. Indien ook het Rijk voldoende geborgde maatregelen neemt kan het gehele maatregelenpakket bijdragen aan natuurherstel en het versoepelen van de vergunningverlening.

Bij gebrek aan een dalende trend van emissies en deposities en een stevig, geborgd maatregelenpakket van Rijk en provincies zal in de tussentijd vergunningverlening op basis van salderen (intern en extern) zo goed als onmogelijk zijn.

Zo snel als mogelijk zullen we u verder informeren over onze vervolgstappen en de gesprekken met de gezamenlijke provincies en het Rijk.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

voorzitter,

mr. A.W. Kolff

D-Memo

Contact

5.1.2e

5.1.2e @pzh.nl

5.1.2e

5.1.2e @pzh.nl

Datum

24 januari 2025

Aan

GS

Onderwerp

Analyse en impact recente juridische uitspraken stikstof

1. Aanleiding

Op 18 december 2024 heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (hierna: Afdeling) twee uitspraken gedaan in de hoger beroepen over door het college van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant (hierna: NB) verleende natuurvergunningen voor de bedrijven Rendac Son B.V. (hierna: Rendac) en de Amercentrale van RWE (hierna: Amercentrale).¹ De Afdeling schetst in de Rendac-uitspraak een nieuw beoordelingskader voor intern salderen² en breekt daarmee met haar eerdere lijn waarin intern salderen vergunningvrij was.

Het voorgaande heeft direct grote gevolgen voor de uitoefening van onze VTH-taken en het tot dusver door ons gehanteerde toetsingskader voor de verlening van natuurvergunningen (Wnb-vergunning en omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit).

Daarnaast heeft op 22 januari 2025 de Rechtbank Den Haag in een bodemprocedure, aangespannen door Greenpeace, overwogen dat de Staat onrechtmatig handelt. De Staat handelt onrechtmatig door de verslechtering van de stikstofgevoelige natuur in Natura 2000-gebieden niet tijdig te stoppen en de wettelijke stikstofdoelen voor 2025 niet en voor 2030 zeer waarschijnlijk niet te halen.³ De rechtbank beveelt de Staat om zich aan zijn stikstofdoel voor 2030 te houden, wat betekent dat de Staat 50 procent van de oppervlakte van de stikstofgevoelige natuur uiterlijk op 31 december 2030 onder de grenswaarde moet brengen. Daarbij moet de Staat, anders dan deze tot nu toe gedaan heeft, voorrang geven aan de meest kwetsbare natuur.

Proces tot nu toe

¹ ABRvS 18 december 2024, ECLI:NL:RVS:2024:4923 (Rendac); ABRvS 18 december 2024, ECLI:NL:RVS:2024:4909 (Amercentrale).

² Onder intern salderen wordt verstaan 'een vergelijking van de emissies/deposities die zijn toe te rekenen aan de aangevraagde situatie met de emissies/deposities van een op dezelfde locatie toegestane activiteit die als gevolg van de aangevraagde situatie zal veranderen. Deze vergelijking van de gevolgen van de beoogde situatie met de gevolgen in de referentiesituatie wordt intern salderen genoemd.' (RvS, Rendac r.o.12)

³ ECLI:NL:RBDHA:2025:578 (Greenpeace)

Het proces tot nu toe heeft er als volgt uitgezien: de uitspraak van de Afdeling (Rendac) kwam op 18 december, vlak voor het kerstreces. Team stikstof heeft contact gehad met de Omgevingsdienst Haaglanden (hierna: ODH) en het Interprovinciaal Overleg (hierna: IPO) over het tijdpad met betrekking tot een gedegen juridische duiding van deze uitspraak. In IPO-verband is afgesproken om:

1. de tijd te nemen om de uitspraak zorgvuldig te duiden;
2. daarna de mogelijke impact in beeld te brengen;
3. handelingsperspectieven op te stellen.

In dit memo doen we een eerste aanzet hiertoe. De ODH heeft tijd nodig gehad om de uitspraken van 18 december zorgvuldig te analyseren, juridisch te toetsen en in essentie de implicaties daarvan voor vergunningverlening in beeld te brengen. In dit memo staat de analyse op hoofdlijnen. De volledige ODH-analyse wordt besproken met betrokken portefeuillehouders stikstof en groene VTH in hun gezamenlijk portefeuilleoverleg.

Doel van het D-memo

- GS informeren over de analyse van de uitspraken;
- GS van gedachten laten wisselen over de impact en vervolgstappen van het Rijk en provincie;
- GS van gedachten laten wisselen over de houding en toon van de provincie die zij wil uitstralen ten opzichte van de uitspraken;
- Bij GS ophalen welke vragen de organisatie nog moet beantwoorden voor een completer beeld.

Leeswijzer

Deze notitie is als volgt opgebouwd: hieronder volgt eerst een analyse van de uitspraken van de Afdeling over intern salderen en de consequenties hiervan voor de vergunningverlening (2). Daarna wordt in een kort overzicht de impact van de uitspraak geduid voor de geraakte provinciale opgaven, voor zover deze nu bekend is (3), gevolgd door handelingsperspectief – wat staat onze provincie te doen en wat zijn onze mogelijkheden (4). Dit D-memo eindigt met een korte analyse op hoofdlijnen van de Greenpeace uitspraak (5) en een conclusie (6).

2. Analyse uitspraken Afdeling inzake intern salderen

2.1 Belangrijkste wijzigingen als gevolg van de Rendac uitspraak

Intern salderen is met terugwerkende kracht per 1-1-2020 vergunningplichtig door de Rendac uitspraak. De vergunningplicht geldt voor nieuwe projecten, maar ook voor reeds gestarte en zonder natuurvergunning gewijzigde projecten waarbij gebruik is gemaakt van intern salderen. Het voorgaande geldt ongeacht of voor deze (gewijzigde) projecten een bestuurlijk rechtsoordeel of positieve weigering is afgegeven en ongeacht of PAS-melders reeds een bericht ontvangen hadden dat zij – vanwege intern salderen – niet langer gelegaliseerd dienden te worden.

Er geldt daarnaast een nieuw algemeen beoordelingskader voor natuurvergunningverlening dat de (resterende) mogelijkheden voor vergunningverlening inperkt. Kort samengevat houdt het nieuwe beoordelingskader het volgende in:

1. Het instrument intern salderen kan alleen worden ingezet als mitigerende maatregel in de passende beoordeling. Dat betekent dat daarvoor dezelfde voorwaarden gelden als voor extern salderen (vooralsnog zonder afroming). Dit houdt in dat ook bij intern salderen onderbouwd moet worden dat de ruimte uit de referentiesituatie niet reeds nodig is om verslechtering van de Natura 2000-gebieden tegen te gaan (het additionaliteitsvereiste).
2. Wanneer de referentiesituatie niet wordt gevormd door een natuurvergunning, maar door een milieutoestemming (of andere referentiesituatie), kan er enkel intern en extern gesaldeerd worden met (de onderdelen van) milieuvergunningen die feitelijk gerealiseerd zijn en structureel in gebruik zijn of kunnen zijn zonder dat daar een nieuwe natuurvergunning voor nodig is. In toekomstige jurisprudentie zal verder verduidelijkt moeten worden in welke gevallen niet langer sprake is van het “structureel in gebruik zijn”.
3. Voor activiteiten die tussen 1 januari 2020 en 1 januari 2025 met toepassing van intern salderen fysiek zijn gestart en waarvoor op grond van het oude beoordelingskader geen natuurvergunning nodig was, geldt tot 1 januari 2030 een overgangperiode waarin het bevoegd gezag niet handhavend kan optreden. In toekomstige jurisprudentie zal moeten worden verduidelijkt wanneer sprake is van het fysiek starten van een activiteit.

2.2 Enkele toelichtende noties:

- a. De gevolgen van het gehele nieuwe of gewijzigde project moeten beoordeeld worden en niet louter het effect na saldering/mitigeren. In de voortoets mag enkel rekening gehouden worden met de positieve gevolgen van onderdelen in het ontwerp van een project die aangemerkt kunnen worden als “standaardonderdelen”. Het is niet volledig duidelijk wat precies een standaardonderdeel is, maar afgeleid kan worden dat onderdelen die verplicht zijn voor alle projecten van dezelfde soort, zoals algemene regelgeving of wijdverbreide praktijken, gezien kunnen worden als standaardonderdelen
- b. Op het moment dat een bestaand project wijzigt of uitbreidt zal in veel gevallen geen sprake zijn van de “voortzetting van één en het hetzelfde project”. Er is dan voor het gehele gewijzigde project (inclusief de ongewijzigde onderdelen die worden gecontinueerd) sprake van een nieuw project. En als voor dat nieuwe project op voorhand significante effecten niet met zekerheid kunnen worden uitgesloten, dan geldt daarvoor een vergunningplicht. Bij wijziging van een project wordt (anders dan tot nu toe) niet alleen de wijziging maar het gehele project opnieuw beoordeeld op vergunbaarheid (en dus ook op het

additionaliteitsvereiste). Dat leidt tot een toegenomen afbreuk van de rechtszekerheid voor bestaande situaties met een natuurtoestemming.

- c. De uitleg van het additionaliteitsbeginsel voor zowel intern als extern salderen lijkt aangescherpt. Niet langer staat voorop of het betrokken depositiesaldo op zichzelf (dus autonoom bezien) aantoonbaar bijdraagt aan het tegengaan van verslechtering. De redeneerlijn lijkt door de Afdeling bewust te zijn omgedraaid: zolang de overheid (lees: het Rijk) niet heeft geborgd dat de verslechtering van de natuur met passende maatregelen wordt tegengegaan c.q. opgeheven, draagt een vermindering van stikstofdepositie (depositiesaldo) bij aan het verlagen van depositie in de natuur en daarmee het tegengaan van verslechtering. Met als gevolg dat depositiesaldo niet mag worden ingezet voor mitigeren (intern en extern salderen). De omvang en causale bijdrage aan de verbetering lijkt er niet toe te doen.
- d. Voor natuurtoestemmingen, niet zijnde natuurvergunningen, is de referentiesituatie aangescherpt met als oogmerk de omvang van latente ruimte te beperken. Voorheen gold de gerealiseerde en qua fysieke omstandigheden (opstallen, infrastructuur, installaties) aanwezige situatie als referentie. Het feitelijk gebruik (lees: het feitelijk aantal dieren in een stal of het feitelijk aantal draaiuren van een installatie) deden er niet toe. Vanaf heden doet dat er wel toe en mag alleen de feitelijk (structureel) in gebruik zijnde situatie worden benut voor salderen.
- e. Ecologische beoordelingen in een voortoets of passende beoordeling worden door deze uitspraak niet direct geraakt. Als op ecologische gronden op voorhand met zekerheid en op basis van objectief beschikbare informatie kan worden gesteld dat significante effecten zijn uitgesloten dan geldt alsnog geen vergunningplicht (Porthos uitspraak). Als in een passende beoordeling (in vergunningsproces) op ecologische gronden met zekerheid kan worden gesteld dat significante effecten zijn uitgesloten dan is een project vergunbaar. Omdat niet wordt gemitigeerd speelt het additionaliteitsvereiste geen rol.

3. Impact uitspraken afdeling in Zuid-Holland

De impact van de uitspraken Rendac en Amercentrale op de vergunningverlening en het gehele VTH-stelsel is groot. Tussen januari 2020 (uitspraak Logtsebaan) en 18 december 2024 was intern salderen vergunningvrij en veel projecten hoefden als gevolg hiervan geen natuurvergunning aan te vragen, noch hun projectactiviteiten vooraf door het bevoegd gezag goed te laten keuren. Tenzij er een positieve weigering is afgegeven of een bestuurlijk rechtsoordeel, zijn deze projecten logischerwijs niet in beeld. Het is daarbij niet aan GS maar aan de betreffende bedrijven/initiatiefnemers om voor hun activiteiten, indien dit nodig is, alsnog een natuurvergunning te regelen.

Kort gezegd geldt nu voor de vergunningverleningspraktijk het volgende. Onherroepelijke vergunningen bezitten formele rechtskracht en kunnen gebruikt (blijven) worden. Voor nieuwe en lopende aanvragen zal per direct toepassing gegeven worden aan het nieuwe beoordelingskader van de Afdeling. Dit houdt in dat in geval van mitigeren (salderen) in de passende beoordeling en in het besluit van ODH onderbouwd moet worden dat de ruimte uit de referentiesituatie niet reeds nodig is om verslechtering van Natura 2000-gebieden tegen te gaan (additionaliteitsvereiste). Vooralsnog wordt ingeschat dat zolang er geen effectief maatregelenpakket voorhanden is waarmee de hersteldoelen worden geborgd, deze toets niet kan worden doorstaan en dergelijke aanvragen niet kunnen worden vergund. Indien bij een niet-onherroepelijke vergunning gebruik is gemaakt van salderen bestaat een kans dat deze besluiten gebrekkig zijn en dat deze vernietigd worden indien hiertegen beroep wordt ingesteld. Zodra de termijn voor het indienen van beroep ongebruikt is verstreken worden deze vergunningen echter onherroepelijk

Hieronder volgt een kort overzicht van de impact van de uitspraken op de relevante provinciale opgaven. Deze is in eerste instantie kwalitatief, kwantitatieve cijfers zijn op dit moment niet voorhanden.

○ Depositiebanken

Omdat het nieuwe kader uit de uitspraken van de Afdeling ook gevolgen heeft voor extern salderen in de vorm van het verzwaarde additionaliteitsvereiste, kan het zo zijn dat reeds aan de Depositiebank Haven Industrieel Complex (hierna: HIC) overgedragen depositieruimte, met de kennis van nu, niet in de bank had mogen worden opgenomen. Dit zou kunnen betekenen dat de ruimte in de HIC-bank is vervuild. Een vergunning verleend met ruimte uit deze bank (dat is er op dit moment één) zou vernietigd kunnen worden, mocht hiertegen geageerd worden bij de rechtbank. Op dit moment zit er geen ruimte in de Depositiebank algemeen Zuid-Holland. Eventuele inzet van ruimte uit deze bank (uitgifte) voor ontwikkelingen met betrekking tot bijvoorbeeld woningbouw en mobiliteit zou aanlopen aan tegen het verzwaarde additionaliteitsvereiste. Vooralsnog wordt ingeschat dat, zolang het ontbreekt aan een effectief maatregelenpakket waarmee de hersteldoelen worden geborgd, het instrument depositiebank niet bruikbaar is.

○ Woningbouw

Wat betreft bestaande vergunningen geeft de uitspraak van de afdeling het volgende beeld: Woningbouwprojecten maakten in de afgelopen 5 jaar waar nodig gebruik van de stikstofruimte die vrijkwam door het stoppen van de vorige activiteit (salderen). Denk bijvoorbeeld aan woningbouwprojecten op voormalige bedrijventerreinen, waarin de stikstofruimte van gestopte

bedrijven als referentiesituatie wordt gebruikt. Hetzelfde principe geldt voor projecten op voormalige agrarische percelen.

Voor woningbouwlocaties die eerder gebruik hebben gemaakt van intern salderen en die in de bouwfase zitten of al gerealiseerd zijn, zullen vóór 2030 natuurvergunningen aangevraagd moeten worden.⁴ We hebben op dit moment geen totaalbeeld om hoeveel woningbouwprojecten dit gaat.

Wat betreft de verlening van nieuwe vergunningen betekent de uitspraak het volgende. Nu intern salderen in de passende beoordeling moet worden betrokken en moet worden getoetst aan het additionaliteitsvereiste en deze toets is verzwaard (voor zowel intern als extern salderen), wordt ook de vergunningverlening voor woningbouw complexer. Dit leidt waarschijnlijk tot vertraging. Mogelijk kan parallel plannen eraan bijdragen dat dit wordt voorkomen, maar dat wordt nog verkend. Vergunningverlening in gemeenten dichtbij stikstofgevoelige Natura2000 gebieden was al complex. Daarnaast moeten woningbouwprojecten die eerder gebruik hebben gemaakt van intern salderen, ongeacht of zij reeds in de bouwfase zitten of al gerealiseerd zijn, alsnog voor 2030 een natuurvergunning aanvragen.

Uit onderzoek door Antea in 2024 bleek dat zo'n 9.000 geplande, nog te bouwen woningen in de gemeenten Rotterdam, Den Haag en Westland binnen 1 km liggen van stikstofgevoelige Natura 2000 gebieden. Als de grens van 5 km zou worden gehanteerd, zou dit veel meer nog te bouwen woningen betreffen. Naast intern salderen is extern salderen een manier om de activiteiten door te laten gaan. Voor extern salderen is de stikstofbank als instrument opgericht. Voor gemeenten die de mogelijkheid van het gebruik van de stikstofdepositiebank serieus aan het verkennen waren, geldt de hiervoor genoemde restrictie ten aanzien van de depositiebank.

In de in 2023 overeengekomen Woondeals is de ambitie vastgelegd om ca. 235.000 (later opgehoogd tot ca. 248.000) woningen te realiseren. Het vinden van oplossingen voor het stikstof vraagstuk is hierbij altijd als randvoorwaarde (KSF) benoemd. Het wordt steeds belangrijker over te brengen dat de aantallen onmogelijk gehaald kunnen worden als er niet voldaan wordt aan alle woningbouwvoorwaarden (stikstof, elektriciteit, drinkwater, mobiliteit, etc.).

○ Mobiliteit

Ook voor mobiliteit heeft de uitspraak impact. Mobiliteitsprojecten maken vaak gebruik van bestaande agrarische activiteiten als mitigerende maatregel (intern/extern salderen). Ambtelijk is vorig jaar een onderzoek gestart om een beleidswijziging voor te stellen voor de aankoop van 'losse stikstofruimte'. Dit betreft de aankoop van stikstofruimte zonder opstallen en/of gronden. Door het verzwaarde additionaliteitsvereiste ook voor extern salderen lijkt dit echter niet meer haalbaar. Dit moet nog nader worden uitgezocht.

⁴ Een onherroepelijke bouwvergunning zegt niets over natuur. Naast een bouwvergunning is het mogelijk dat er een natuurvergunning nodig is. Indien bij de toetsing voor overige vergunningen wordt geconstateerd dat er geen natuurvergunning nodig is, geeft dat geen rechtszekerheid; als op een later moment de regels voornatuurwetgeving veranderen/aangescherpt worden, kan het voorkomen dat deze ineens vergunningplichtig worden in het kader van natuur. Dan kunnen er geen rechten worden ontleend aan andere vergunningen in het kader van natuur.

Hiervoor is beschreven welke problemen zijn ontstaan voor salderen en ook het gebruik van depositiebanken. Dit maakt ook de vergunningverlening voor mobiliteitsprojecten complexer. Daarnaast betekenen de uitspraken dat ook voor in uitvoering zijnde mobiliteitsprojecten die gebruik hebben gemaakt van intern salderen alsnog een natuurvergunning moet worden aanvragen.

- Natuur

Voor de lopende aanleg van NNN-gebieden is een bestuurlijk rechtsoordeel afgegeven dat een natuurvergunning niet is benodigd; de betreffende projecten hebben een vrijstelling omdat ze direct verband houden met behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden. Voor nog niet in uitvoering zijnde projecten zal nog nader onderzocht moeten worden wat de impact is.

- Industrie (inclusief het Haven Industrieel Complex)

Bij het Havenbedrijf en de bedrijven in het HIC zijn de zorgen groot. Bij de industrie wordt vaak intern gesaldeerd aangezien milieubelastende activiteiten (bijna) altijd in aangewezen zones moeten worden uitgevoerd. Door het internationale karakter van bedrijven zijn projecten lang in voorbereiding en gaat het om grote investeringen die oplopen tot in de miljarden. Lopende voorbereidingen worden on-hold gezet; bij sommige bedrijven kan dit ook leiden tot miljoenen aan boetes met overtreden van overeenkomsten van derden/belanghebbenden. Het Havenbedrijf, Deltalinqs en de Gemeente Rotterdam hebben meerdere keren de zorgen over het achteruitlopen van het investeringsklimaat geagendeerd bij diverse GS leden. Naast stikstof spelen ook andere aspecten een grote rol in de achteruitgang van het investeringsklimaat.⁵ De recente uitspraken zullen deze onzekerheid alleen nog maar vergroten tot er zicht is op een stabiel klimaat voor stikstofvergunningverlening. Zoals hierboven aangegeven onder 'Depositiebanken' is de stikstofruimte in de Depositiebank HIC mogelijk vervuild, staat gebruik van deze ruimte onder druk en bestaat er een risico voor de met deze ruimte verleende vergunning.

- Energie(transitie)

Energietransitieprojecten worden nadrukkelijk geraakt terwijl de energietransitie zorgt voor structurele NOx reductie doordat fossiel energieverbruik afneemt. Bestaande bedrijven zijn bezig met de omschakeling naar een schone en duurzamere toekomst. Het langetermijn perspectief staat hier ook onder druk: als er onvoldoende vraag is naar duurzame energie/producten/bedrijfsvoering kunnen er geen businesscases worden gemaakt. Bij energietransitieprojecten is het noodzakelijk om ook ruimte te behouden voor niet-duurzame industrie om zo uiteindelijk de transitie te verwezenlijken en derhalve is intern salderen noodzakelijk. Nu de mogelijkheid om bedrijfswijzigingen door te voeren onder druk komt te staan zal de gehele energietransitie hierdoor geraakt worden.

- ZH-PLG projecten

In het maatregelenpakket ZH-PLG zit een veelvoud aan projecten die bijdragen aan provinciale doelen voor onder andere de natuur, klimaat en de landbouw. Sommige van deze maatregelen zijn gericht op het terugdringen van de stikstofemissies en dragen daarmee bij aan het oplossen van de problematiek. Het kan op moment van schrijven nog niet worden uitgesloten dat voor een aantal projecten een vergunning nodig zal zijn – dit moet op korte termijn in beeld worden gebracht.

⁵ [Versnel verduurzaming van industrie en zet Rotterdam op voorsprong als motor voor energie- en grondstoffentransitie](#)

Projecten die hier mogelijk hinder van gaan ondervinden zijn projecten waarbij bouwwerkzaamheden nodig zijn en waarvoor ook stikstofruimte noodzakelijk is.

○ PAS-melders

Voor PAS-melders is de impact van de uitspraken groot; legalisatie middels intern/extern salderen raakt verder uit beeld. PAS-melders die eerder een bestuurlijk rechtsoordeel hebben ontvangen – inhoudende dat zij vanwege intern salderen niet langer gelegaliseerd dienden te worden – hebben nu alsnog een natuurvergunning nodig. In Zuid-Holland betreft het 16 PAS-melders.

Een verdere complicatie is dat veel PAS-melders zich ook niet kunnen beroepen op de tijdelijke handhavingsvrijstelling. De meeste zijn immers niet tussen 1 januari 2020 en 1 januari 2025 met toepassing van intern salderen fysiek gestart. Jurisprudentie zal moeten uitwijzen of deze constatering een tekortkoming is in de uitspraak of berust op een bewuste keuze van de Afdeling.

4. Handelingsperspectief voor Zuid-Holland

Zowel de Rendac uitspraak als de Greenpeace uitspraak geven wederom de noodzaak aan om de stikstofdepositie op de Natura-2000 gebieden op korte termijn met een geborgd maatregelenpakket te doen dalen. De wettelijke doelen uit de Wet stikstof en natuurverbetering (hierna: Wsn; inmiddels Omgevingswet) gaven hier al aanleiding toe, maar met de reële dreiging van het volledig stilvallen van de vergunningverlening is de noodzaak nu nog acuter. Onder een geborgd maatregelenpakket wordt verstaan een maatregelenpakket waarmee een blijvende daling van de stikstofdepositie op de Zuid-Hollandse Natura 2000-gebieden verzekerd is. In een dergelijk pakket kan het bevoegd gezag uitleggen welke maatregelen zijn of zullen worden getroffen, binnen welk tijdpad deze maatregelen worden uitgevoerd, hoe concreet deze zijn en wanneer verwacht wordt dat deze effectief zijn. Met andere woorden, het college dient inzichtelijk te maken met welke maatregelen uitvoering wordt gegeven aan de noodzakelijke daling van stikstofdepositie binnen een afzienbare termijn, inclusief monitoring, bijsturing en/of aanvulling. Uit de Amercentrale uitspraak komt naar voren dat een verwijzing naar een gebiedsgerichte aanpak om stikstofreductie te bewerkstelligen die nog in voorbereiding is, onvoldoende is.

Ter verduidelijking van de discussie volgt hieronder eerst een kort overzicht van de huidige wettelijke doelen met betrekking tot stikstofreductie, de provinciale doelen voor ammoniakreductie en de voortgang tot nu toe. Daarna wordt ingegaan op de mogelijkheden voor een geactualiseerde Zuid-Hollandse Aanpak Stikstof.

Wettelijke doelen stikstofreductie

In de Wet stikstofreductie en natuurverbetering/Omgevingswet is opgenomen dat er moet worden gewerkt aan stikstofreductie om verslechtering van de kwaliteit van stikstofgevoelige habitats tegen te gaan. Hiervoor zijn de volgende drie doelstellingen opgenomen:

- 2025: Minimaal 40% van het areaal onder de Kritische Depositie Waarde (KDW).
- 2030: Minimaal 50% van het areaal onder de Kritische Depositie Waarde (KDW).
- 2035: Minimaal 74% van het areaal onder de Kritische Depositie Waarde (KDW).

Deze omgevingswaarden worden uiteraard niet vanzelf gehaald. De Wet Natuurbescherming (hierna: Wnb) gaf de Minister voor Natuur en Stikstof de opdracht een Programma stikstofreductie en natuurverbetering vast te stellen (artikel 1.12b Wnb) en daarin aan te geven welke stappen moeten worden gezet (door andere bestuursorganen) om de gestelde omgevingswaarden te bereiken (zie onder andere ex artikel 2.1 Besluit natuurbescherming).

Ammoniakreductiedoelen, stikstofoxidenreductiedoelen en de voortgang tot nu toe

Met het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) werd invulling gegeven aan deze doelstellingen. Met het aantreden van het nieuwe kabinet in de zomer van 2024 is het NPLG echter komen te vervallen. Op dit moment is de status van de provinciale doorvertaling van de landelijke doelen uit de Wsn naar emissiereductieopgave per provincie onduidelijk.

In het NPLG is per provincie een indicatieve reductieopgave opgenomen voor ammoniak uit de landbouw. Voor Zuid-Holland is deze opgave een reductie van 1,9 kton/jr bovenop het 'basispad'. In dit basispad is aangegeven dat de emissies in Zuid-Holland zullen afnemen met 0,6 kton/jr. Hiermee komt de totaal reductieopgave voor Zuid-Holland op 2,5 kton/jr. Dit is een afname van ongeveer 42% t.o.v. de 6 kton emissie van de landbouw in Zuid-Holland in 2018.

De provincie Zuid-Holland heeft aangegeven door te gaan met het ZHPLG en de daarin opgenomen indicatieve doelstellingen te behouden.

Uit de gegevens van de emissieregistratie⁶ blijkt dat de ammoniakemissies tussen 2019 en 2023 zijn afgenomen met ongeveer 2%. Geconcludeerd kan worden dat we als provincie Zuid-Holland nog niet op schema liggen om de indicatieve ammoniakreductie doelstellingen te halen.

Met betrekking tot stikstofoxiden/NOx zijn in de voortgangsbrief NPLG van februari 2023⁷ indicatieve reductiedoelen opgenomen voor de sectoren mobiliteit en industrie, aangezien deze sectoren ook een aanzienlijke bijdrage leveren aan de depositie van stikstof op gevoelige Natura-2000 gebieden. Het is belangrijk om te benoemen dat deze reductiedoelen landelijk zijn en geen provinciale doorvertaling hebben gekregen. Dit betekent dat er geen specifiek reductiedoel is voor de provincie Zuid-Holland voor de sectoren mobiliteit en industrie.

- Reductiedoelstelling mobiliteit: in 2030 een reductie van 25% t.o.v. 2019.
- Reductiedoelstelling industrie: in 2030 een reductie van 38% t.o.v. 2019.

De emissie van stikstofoxiden is tussen 2019 en 2023 in de provincie Zuid-Holland voor de sector mobiliteit afgenomen met ongeveer 14% en voor de industrie met ongeveer 18%. De daling in deze sectoren is dus substantieel en de trend is zodanig dat de doelen voor 2030 binnen bereik zijn.

Emissieplafond ammoniak in de melkveehouderij

In het kader van de beleidsintegratie in het domein Water, Klimaat en Natuur (hierna: WKN) is het afgelopen jaar gewerkt om een streefwaarde per hectare voor de emissie van ammoniak (emissieplafond) in de melkveehouderij in het omgevingsbeleid te verankeren. De effecten hiervan worden onderzocht in de aankomende OER 2025. Uit interne analyses die team stikstof en landbouw in eerdere jaren hebben gemaakt blijkt al dat met een streefwaarde van 40kg/ha een forse stap gezet kan worden in de reductie van ammoniakemissies in Zuid-Holland.

Een streefwaarde biedt echter niet de juridische zekerheid die nodig is om tot een geborgde reductie te komen. Hiervoor is het noodzakelijk dat de provincie Zuid-Holland een dergelijk emissieplafond gaat normeren en zal invoeren met bijpassend handavingsinstrumentarium. Hierbij denken we aan trapsgewijze normering van het emissieplafond, bijvoorbeeld 60kg/ha/jr in 2027, 55 kg/ha/jr in 2029, 50 kg/ha/jr in 2032 en uiteindelijk 40 kg/ha/jr in 2035. Uiteraard kan dit niet zonder participatie van de sector (NB disclaimer: dit is een eerste gedachte, cijfers noch jaartallen zijn bepaald).

In de voorgestelde programmering van het maatregelenpakket ZHPLG zitten twee belangrijke projecten die hieraan bijdragen. Er is 25 miljoen van de 188 miljoen geprogrammeerd voor de pilot Fieldlab Groene Hart en de pilot Emissieplafond Veehouderij. Om voortgang te maken met de invoering van een emissieplafond is het cruciaal dat deze projecten doorgang vinden.

Om een dergelijk emissieplafond succesvol in te kunnen voeren en de bedrijven de kansen te bieden om hieraan te voldoen is het cruciaal dat deze bedrijven hierbij worden geholpen en de tijd krijgen. Om aan het emissieplafond te kunnen voldoen zullen veel bedrijven maatregelen moeten nemen. Afhankelijk van de specifieke situatie van het bedrijf kunnen dit maatregelen zijn zoals stalinnovaties,

⁶ www.emissieregistratie.nl

⁷ <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-a4ffa738a48c84c23a419fc9b7682b30f01213be/pdf>

aanpassingen in diervoeding, mestmanagement en extensivering. Het is dan noodzakelijk dat, de provincie Zuid-Holland financiële middelen van het rijk ter beschikking krijgt om de melkveehouderijsector financieel te kunnen ondersteunen bij deze reductieopgave. Onze lobby vanuit Zuid-Holland moet er dan ook op gericht zijn om op zeer korte termijn meer financiële ruimte te bieden aan provincies om de transitie in de landbouw invulling te kunnen geven, bijvoorbeeld met subsidies.

Geactualiseerde Zuid-Hollandse Aanpak Stikstof (ZHAS)

Zoals hierboven aangegeven is een geborgd maatregelenpakket zowel op Rijks- als op provinciaal niveau noodzakelijk. De afgelopen jaren is door team stikstof een aantal malen een uitvraag uitgezet binnen de provinciale organisatie om inzichtelijk te maken waar stikstofreductie binnen de opgaven al plaatsvindt. Dit overzicht wordt uitgebreid om te komen tot een Zuid-Hollandse Aanpak Stikstof (hierna: ZHAS). Deze aanpak kan behulpzaam zijn bij de additionaliteitstoets intern/extern salderen die door ODH wordt uitgevoerd en bij het opstellen van verder stikstofreductiebeleid. Hiervoor is het noodzakelijk om een analyse uit te voeren van uitgevoerde, bestaande en vastgestelde stikstofreducerende maatregelen binnen de provincie en van het Rijk die effect hebben in de provincie om een conclusie te kunnen trekken of met die maatregelen het behoud van de staat van instandhouding van habitattypen in Natura 2000-gebieden is gewaarborgd, dan wel dat herstel van de staat van instandhouding mogelijk blijft.

Indien stikstofreductiemaatregelen onvoldoende zijn om op termijn de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen behalen kan het zijn dat er extra stikstofreducerende maatregelen getroffen moeten worden op Rijks- en/of provinciaal niveau. Hierbij valt te denken aan:

- Extensivering van veeteelt opnemen in ons beleid/verordening (maximaliseren GVE per hectare);
- Aanwijzen van overgangsgebieden rond N2000 gebieden waar geen bedrijvigheid (en mogelijk ook geen recreatie) mag plaatsvinden;
- Beschikbaar stellen van extra budget om in kwetsbare gebieden boeren/bedrijvigheid tegen een redelijke prijs uit te kopen of te ruilen met andere kavels;
- Verminderen gebruik van kunstmest;
- Afroming van productierechten;
- Lager eiwitgehalte in veevoer vastleggen;
- Intrekken van vergunningen;
- Innovatie kan bijdragen aan een dalende trend, maar juridische borging is lastig en vergunningplicht intern salderen beperkt de inzetbaarheid.

Om inzichtelijk te maken wat we al doen en nog kunnen doen komt de provincie Zuid-Holland in navolging van de provincies Brabant en Gelderland met een geactualiseerde provinciale stikstofaanpak (de ZHAS).

De ZHAS zal een overzicht bieden van alle getroffen, in uitvoering zijnde en toekomstige maatregelen die leiden tot een daling van stikstofdepositie op de Zuid-Hollandse Natura-2000 gebieden en hoe deze worden geborgd. Daarnaast zal de ZHAS beschrijven hoe de voortgang van dit maatregelenpakket zal worden gemonitord, geëvalueerd en bijgestuurd. Het voorgestelde emissieplafond is hierbij een belangrijk kader binnen een bredere stikstofaanpak, welke in z'n totaliteit moet leiden tot een geborgde reductie van de deposities op de stikstofgevoelige natuur in

onze Zuid-Hollandse Natura-2000 gebieden. Daarnaast kan worden nagedacht worden over eventuele beleidsregels voor intern salderen. Welke overige maatregelen getroffen kunnen worden staat nog ter discussie.

Voor het monitoren, evalueren en bijsturen van de ZHAS zal gebruik worden gemaakt van onder andere AERIUS Monitor, Ammoniakmonitor Zuid-Holland, NOx-monitor Zuid-Holland, Stikstofmeetnetwerk Nieuwkoop en de Pilot Stalmetingen. Deze instrumenten tezamen bieden inzichten uit meerdere invalshoeken en brengen in beeld hoe de stikstofreducerende maatregelen zich vertalen in zowel de gemeten en gemodelleerde als de beoogde daling.

Een eerste intern concept van de geactualiseerde ZHAS is voorzien voor eind februari.

5. Uitspraak Greenpeace

Op 22 januari jl. vond de uitspraak in de bodemprocedure plaats waarin Greenpeace vordert dat de rechtbank verklaart dat de Staat onrechtmatig heeft gehandeld door onvoldoende maatregelen te nemen om de stikstofneerslag op Nederlandse Natura 2000-gebieden onder de Kritische Depositie Waarden (KDW) te brengen.

De rechtbank stelde Greenpeace voor een groot deel in het gelijk en beveelt de Staat het nog niet gerealiseerde deel van het stikstofdoel van 50% van het areaal stikstofgevoelige natuur uiterlijk op 31 december 2030 onder de toepasselijke KDW-en te brengen, op zodanige wijze dat daarbij steeds prioriteit wordt gegeven aan de aanpak van de stikstofdepositie op de habitats en leefgebieden vermeld op de Urgente Lijst. Voor Zuid-Holland zijn de urgente habitats grijze duinen (heischraal), duinbossen (droog) en overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden). De eerste drie komen vooral voor in de Duingebieden (met uitzondering van Coepelduynen) en de laatstgenoemde komt voor in het Natura-2000 gebied Nieuwkoopse Plassen en de Haack.

De rechtbank gaf aan dat de Staat zich niet mag verschuilen achter het buiten haar macht liggen om de stikstofdoelen te behalen vanwege een veronderstelde grote depositiebijdrage vanuit het buitenland. Ook mag de Staat zich niet verschuilen achter veronderstelde andere drukfactoren die oorzaak zouden zijn van de verslechtering van natuur. De rechter oordeelt enerzijds dat de impact van stikstof dominant is op de verslechtering van natuurkwaliteit en op zichzelf niet ter discussie kan staan en anderzijds dat de bijdrage uit het buitenland in omvang onderschikt is aan de Nederlandse depositiebijdrage. Temeer omdat grofweg de helft van de depositiebijdrage afkomstig is van "landbouw", < 10% van "mobiliteit", < 5% van "huishoudens, diensten en bouw" en < 3% vanuit de "industrie en energie". Daarmee is grofweg/bijna 70% van de stikstofdepositie door Nederland beïnvloedbaar.

6. Conclusie

De impact van de Greenpeace uitspraak is op zichzelf groot, maar in samenhang met andere uitspraken en reeds bestaande kader is deze impact relatief beperkt: de noodzaak om stikstofdepositie te beperken ligt al in de eigen wettelijke doelstellingen. Met de Rendac-uitspraak is de noodzaak en urgentie van een maatregelenpakket met geborgde structurele stikstofreductie vergroot; de Greenpeace uitspraak bevestigt dit. Tegelijkertijd staat door de Greenpeace uitspraak het stikstofdossier - en daarmee elke stap die we als provincie zetten - opnieuw in de schijnwerpers.

In de eerste plaats zal het Rijk met een maatregelenpakket, inclusief middelen, moeten komen om te voldoen aan het bevel van de uitspraak. Zonder bronmaatregelen van het Rijk is het voor Zuid-Holland niet mogelijk om voldoende stikstofreductie te bereiken waarmee de wettelijk vereiste doelen van natuurherstel behaald kunnen worden. Maar de provincie Zuid-Holland moet zelf ook stappen zetten om naar vermogen de eigen stikstofreductie-bijdrage te leveren. Indien ook het Rijk voldoende geborgde maatregelen neemt kan het gehele maatregelenpakket bijdragen aan natuurherstel en het versoepelen van de vergunningverlening.

Bij gebrek aan een dalende trend van emissies en deposities en een stevig, geborgd maatregelenpakket van Rijk en provincies zal in de tussentijd vergunningverlening op basis van salderen (intern en extern) zo goed als onmogelijk zijn.

To: 5.1.2e [REDACTED]@pzh.nl] 5.1.2e [REDACTED]@pzh.nl]
From: 5.1.2e [REDACTED]
Sent: Thur 1/23/2025 8:04:15 AM
Subject: ter info
Received: Thur 1/23/2025 8:04:18 AM
[voorstel belronde + verdeling contactpersonen / n.a.v. overleg inzake uitspraak Greenpeace](#)
[Re: voorstel belronde + verdeling contactpersonen / n.a.v. overleg inzake uitspraak Greenpeace](#)

To: 5.1.2e @pzh.nl; Mariëtte van Leeuwen[me.van.leeuwen@pzh.nl]; 5.1.2e
5.1.2e @pzh.nl; 5.1.2e @pzh.nl; 5.1.2e @pzh.nl; 5.1.2e @pzh.nl;
5.1.2e @pzh.nl; 5.1.2e @pzh.nl; 5.1.2e @pzh.nl;
5.1.2e @pzh.nl; 5.1.2e @pzh.nl; 5.1.2e @pzh.nl; 5.1.2e @pzh.nl;
5.1.2e @pzh.nl; Meindert Stolk[m.stolk@pzh.nl]; Arne Weverling[a.weverling@pzh.nl]
Cc: 5.1.2e @pzh.nl; 5.1.2e @pzh.nl; 5.1.2e @pzh.nl; Berend
Potjer[bk.potjer@pzh.nl]; 5.1.2e @pzh.nl; 5.1.2e @pzh.nl; 5.1.2e @pzh.nl;
5.1.2e @pzh.nl; 5.1.2e @pzh.nl

From: Frank Rijkaart
Sent: Wed 1/22/2025 9:01:15 PM
Subject: Re: voorstel belronde + verdeling contactpersonen / n.a.v. overleg inzake uitspraak Greenpeace
Received: Wed 1/22/2025 9:01:18 PM

Dank voor de snelle lijst. Helpt om vlot aan de gang te gaan.

Ik heb mijn belronde gedaan. En mijn afdronk is niet vrolijk.

De onrust is groot. De teleurstelling ook. De rechter doet maar zonder na te denken over de gevolgen aan de achterkant. Men mist elk inlevingsvermogen. Duidelijk is dat er niks meer kan. Men hoopt dat de staat in beroep gaat.

De boeren beginnen zich voor een deel te roeren. Inmiddels is ook duidelijk dat de berichtgeving rond latente ruimte afpakken een averechts effect lijkt te hebben in Brabant. Goed om dat even in het achterhoofd te houden. Ook is de teneur bij diverse boeren dat wij (de staat en provincie) t maar even uit moeten zoeken met hun gebiedsproces. Als er dan toch niks meer kan en elk inlevingsvermogen ontbreekt dan motiveert dat niet om even aan de staatsdoelen mee te werken.

Een ander deel is onderhand wel murw geslagen. Er zijn er ook die zeggen... laat het dan maar gebeuren. Saneer de gehele sector, je bereikt er niks mee en eet lekker ongezond en onbetaalbaar voedsel van buiten de grenzen. Met alle gevolgen van dien. Maar draag die gevolgen dan ook zelf. Een beetje Cruijffiaans "je gaat het pas zien als je het door hebt".

Er zijn nog geen signalen dat de trekkers weer de weg op gaan. Wel sluit men niet uit dat als ze gaan dat er een oproep komt om de transport en bouwsector te vragen mee te doen.

Diverse jonge boeren zijn t zat en geven aan hier niet te gaan boeren en hiermee t laatste zetje om te emigreren wel gehad te hebben.

Niet in te schatten is of dit de eerste emotie is. Op de Veluwe is inmiddels een jongeren vereniging opgeheven omdat van 45 leden er 35 de brui aan gaven en mee deden met de opkoopregeling. Men hoopt dat dat hier niet aan de hand is.

Verder wacht men even af tot t stof is neergedaald maar duidelijk is dat er een hoop onrust is. Wel aardig was dat de personen met wie ik contact had over het belletje te spreken waren.

Grt Frank

Verzonden vanuit [Outlook voor iOS](#)

Van 5.1.2e @pzh.nl>
Verzonden: woensdag, januari 22, 2025 3:09 PM
Aan: Mariëtte van Leeuwen 5.1.2e @pzh.nl; 5.1.2e @pzh.nl; 5.1.2e @pzh.nl;
5.1.2e @pzh.nl; 5.1.2e @pzh.nl; 5.1.2e @pzh.nl; 5.1.2e @pzh.nl;
5.1.2e @pzh.nl; 5.1.2e @pzh.nl; 5.1.2e @pzh.nl; 5.1.2e @pzh.nl;
5.1.2e @pzh.nl; 5.1.2e @pzh.nl; Frank Rijkaart <f.rijkaart@pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl;
5.1.2e @pzh.nl; 5.1.2e @pzh.nl; Meindert Stolk <m.stolk@pzh.nl>; Arne Weverling
<a.weverling@pzh.nl>
CC: Floor de Vries 5.1.2e @pzh.nl; 5.1.2e @pzh.nl; 5.1.2e @pzh.nl;
Berend Potjer <bk.potjer@pzh.nl> 5.1.2e @pzh.nl; 5.1.2e @pzh.nl;
5.1.2e @pzh.nl; 5.1.2e @pzh.nl; 5.1.2e @pzh.nl

360558verp: voorstel belronde + verdeling contactpersonen / n.a.v. overleg inzake uitspraak Greenpeace

0050

Beste bestuurders en collega's,

Op verzoek heb ik vanmiddag n.a.v. het lunchoverleg over (o.a.) de Greenpeace-uitspraak een belscript gemaakt voor een belronde langs onze strategische partners.

Met dank aan 5.1.2e kan ik hierbij ook het voorstel voegen voor wie er dan gebeld moeten worden.

Dit is 1 op 1 gebaseerd op de leden van de sectortafel stikstof.

In het bestand heb ik een voorstel gedaan voor welke gedeputeerde belt met welke contactpersoon/contactpersonen.

Vanwege de tijdsdruk heb ik bijgevoegde slechts in beperkte mate vooraf kunnen afstemmen.

Maar het volgt zo goed mogelijk de lijn zoals we vanmiddag tijdens het lunchoverleg bespraken.

De gedachte is dat Arne, Berend, Frank, Mariëtte en Meindert 'hun' contactpersonen zo spoedig mogelijk benaderen.

Dit kan vandaag of morgen telefonisch of wellicht is een slimme combinatie mogelijk met een ontmoeting die al gepland stond op korte termijn?

Uiteraard ben ik beschikbaar voor het verwerken van eventuele reacties/aandachtspunten uit de contacten met de strategische partners.

Vriendelijke groet,

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

M 5.1.2e

E 5.1.2e @pzh.nl
www.zuid-holland.nl/contact

5.1.2e

Krachtig Zuid-Holland

-----Oorspronkelijke afspraak-----

Van: Mariëtte van Leeuwen <me.van.leeuwen@pzh.nl>

Verzonden: maandag 20 januari 2025 10:08

Aan: Mariëtte van Leeuwen; 5.1.2e

5.1.2e Frank Rijkaart; 5.1.2e

CC: 5.1.2e

Onderwerp: Lunch PO ZHPLG inzake uitspraak Greenpeace (5.1.2e digitaal)

Tijd: woensdag 22 januari 2025 12:00-13:00 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.

Locatie: GS zaal

Microsoft Teams [Heeft u hulp nodig?](#)

Nu deelnemen aan de vergadering

Vergadering-id: 5.1.2e

Wachtwoordcode: 5.1.2e

Tijd: woensdag 22 januari 2025 12:00-13:00 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.

Locatie: GS zaal

Microsoft Teams [Heeft u hulp nodig?](#)

[Nu deelnemen aan de vergadering](#)

Vergadering-id: **buiten verzoek**

Wachtwoordcode: **buiten verzoek**

Voor organisatoren: [Vergaderopties](#)

Belscript strategische partners n.a.v. recente (stikstof-)uitspraken

- *Belronde uit te voeren op 22 en 23 januari 2025*
 - *Gedeputeerden bellen zoveel mogelijk hun eigen relaties*
 - *Doelen:*
 - o *Inventariseren hoe de uitspraken gevallen zijn binnen de sectoren*
 - o *(voorlopige) koers PZH toelichten*
 - o *Eventuele oplossingsrichtingen / samenwerkingsverbanden in kaart brengen*
-

Aanleiding voor dit gesprek:

- Recent zijn drie juridische uitspraken gedaan die verregaande gevolgen kunnen hebben voor stikstofbeleid / aanpak landelijk gebied en economie NL en Zuid-Holland als geheel
- Gaat om de volgende uitspraken:
 - o Zgn. Rendac-uitspraak van de Raad van State van 18 december 2024 over wijziging van destructiebedrijf Rendac in Son
 - o Dezelfde dag deed de RvSt een vergelijkbare uitspraak over functiewijziging van de Amercentrale bij Geertruidenberg
 - o Op 22 januari 2025 deed de rechtbank Den Haag uitspraak in de zaak die Greenpeace tegen de Staat had aangespannen. Uitkomst: de Staat moet fors meer doen om de stikstofuitstoot te verlagen; deadline is 2030.
- Het College van GS heeft kennisgenomen van deze uitspraken en wil graag met u in gesprek blijven over de (mogelijke) gevolgen hiervan. Ook al is veel nog onzeker/onduidelijk.
- Dit in aanvulling op onze samenwerking met externe partners via sectortafel stikstof, gebiedsprocessen ZH-PLG, Economic Board en vele andere bestuurlijke netwerken
- Vragen aan u:
 - o Hoe zijn de uitspraken gevallen bij uw achterban?
 - o Zijn er op korte termijn knelpunten te verwachten?
 - o Kan de provincie u ergens van dienst zijn?
 - o Kunnen wij eventueel (verder) samen optrekken bij het werken aan oplossingen?

Wat vindt PZH?

- Uitspraken maken duidelijk dat we echt werk moeten blijven maken van de noodzakelijke daling van stikstofdepositie in stikstofgevoelige natuur
- Provincies hebben de wettelijke taak om de natuur te herstellen en daar werken we samen met het Rijk dan ook hard aan (Programma Natuur)
- Daling van stikstofdepositie en herstel van de natuur zijn beiden nodig om vergunningverlening voor economische activiteiten weer op gang te brengen
- Kortom: wij blijven ons vanuit de provincie inzetten om onze bijdrage te leveren aan verlaging van stikstofdepositie en herstel van de natuur
- Echter we hebben het Rijk hier hard bij nodig: zonder aanvullende middelen wordt het vrijwel onmogelijk om de doelen te halen
- We maken ons ook zorgen: Zuid-Holland is de provincie met de meeste inwoners en de hoogste bedrijvigheid en fungeert als dé economische motor van ons land. Deze rol en toegevoegde waarde staan nu onder druk
- Het Rijk is als eerste aan zet om tot blijvende oplossingen te komen. Daar zullen we het Rijk ook op aanspreken. Uiteraard helpen we mee waar we kunnen.

Wat doet PZH?

- Namens de provincie zal gedeputeerde Van Leeuwen op 22 januari een statement naar buiten brengen. Kernpunten hieruit: Zuid-Holland neemt een bijzondere positie in als dé economische motor van ons land. Als gevolg van de stikstof- en vergunningenproblematiek staat deze rol en toegevoegde waarde onder druk. Het is van groot belang dat we het tij weten te keren. We roepen het Rijk op om – met steun van de provincies en andere partners – werk te maken van een structurele aanpak van de stikstof- en vergunningenproblematiek
- Op 22 januari versturen we ook een persbericht uit met bovenstaande boodschap. Terug te lezen via pzh.nl

- We gaan door met stikstofaanpak, uitvoering Programma Natuur & Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG). Oproep hierbij aan het Rijk: kom met bijpassende financiering – de ambities liggen er; het budget is nu nog ontoereikend

Wat vragen wij van u?

- Toelichting hoe de uitspraken gevallen zijn binnen uw sector / gebied / achterban
- Blijf ons voeden met informatie over actuele ontwikkelingen; benoem eventuele knelpunten
- In beginsel doen we dit via de bestaande bestuurlijke netwerken waar we elkaar treffen
- Heeft u een hulpvraag aan de provincie? Bijvoorbeeld behoefte aan kennis / informatie over toepassing van regels en financieringsmogelijkheden? Laat het ons weten via uw vaste contactpersonen
- Heeft u een voorstel waar we samen kunnen optrekken? Bijvoorbeeld via een pilot, gezamenlijke lobby, innovatie? Laat het ons weten!

Hoe gaat het verder?

- 22 januari statement gedeputeerde Van Leeuwen & persbericht
- Dinsdag GS-brief met eerste duiding naar aanleiding van de uitspraken → delen we actief via sectortafel / regiegroepen ZH-PLG, Economic Board, MRDH etc.
- Wij houden externe partners en PS zeer regelmatig op de hoogte en zullen actief nieuws en ontwikkelingen delen

naam	Organisatie en functie	Mailadres en mobiele nummer	Wie belt?
Wethouder Gerard Mostert	Katwijk / vertegenwoordigd gemeenten Kust en Duinen	5.1.2e @katwijk.nl	Berend
Wethouder Jan Lock	Molenlanden / vertegenwoordigd gemeenten Veenweiden	5.1.2e @jouwgemeente.nl	Frank
Wethouder Daan Markwat	Goeree – Overflakkee / vertegenwoordigd de gemeenten Zuid Hollandse Delta	5.1.2e @goeree-overflakkee.nl	Arne
5.1.2e	Hoogheemraad Delfland; namens de waterschappen	5.1.2e @hhdelfland.nl	Mariëtte (Arne kan uiteraard ook – maar met het oog op verdeling gedeputeerden?)
5.1.2e	VNO – NCW - directeur public affairs	5.1.2e @kpnmail.nl	Meindert
5.1.2e	Directeur Environmental Management Havenbedrijf Rotterdam	5.1.2e @portofrotterdam.com	Arne
5.1.2e	TLN public affairs adviseur Transport Logistiek Nederland	5.1.2e @tln.nl	Mariëtte (i.p.v. Meindert/Frederik – ook met het oog op verdeling)
5.1.2e	Agrarisch stikstofcollectief ZH / LTO) voorzitter LTO Zuid Holland	5.1.2e @planet.nl	Frank
5.1.2e	Agrarisch stikstofcollectief ZH / NMV: vertegenwoordiger regio west Nederlandse Melkveehouders Vakbond / lid Verenigde Vergadering Hoogheemraadschap van Rijnland (BBB)	5.1.2e @outlook.com	Frank

5.1.2e	Agrarisch Stikstofcollectief ZH / HAJK - vice voorzitter Hollands Agrarisch Jongeren Kontakt	5.1.2e @hajk.nl	Frank
5.1.2e	Dunea - senior adviseur strategie	5.1.2e @dunea.nl	Arne
5.1.2e	Staatbosbeheer - waarnemend hoofd Staatsbosbeheer Zuid Holland	5.1.2e @staatsbosbeheer.nl	Berend
5.1.2e	(Natuur en Milieufederatie Zuid Holland) Directeur Zuid Holland	5.1.2e @milieufederatie.nl	Berend
5.1.2e	Zuid Hollands Landschap) - Directeur	5.1.2e @zhl.nl	Berend
5.1.2e	Natuurmonumenten) - Provinciaal ambassadeur Zuid Holland	5.1.2e @natuurmonumenten.nl	Berend
5.1.2e	St. Duinbehoud - voorzitter (5.1.2e)	5.1.2e @kpnmail.nl	Berend
5.1.2e	Regiomanager Regio Randstad Zuid – Bouwend Nederland	5.1.2e @bouwennederland.nl 5.1.2e	Meindert
Ambtelijke ondersteuning			
5.1.2e	Strategisch adviseur – ambtelijke ondersteuning (5.1.2e) – waterschappen	5.1.2e @hhdelfland.nl	
5.1.2e	Ambtelijke ondersteuning wethouder Daan Markwat	5.1.2e @katwijk.nl	

5.1.2e	Ambtelijke ondersteuning delegatie agraris ch stikstof collectief Zuid- Holland	5.1.2e @ltonoord.nl	
--------	---	---------------------	--

To: 5.1.2e @pzh.nl]
From: Nexis Newsdesk
Sent: Mon 1/20/2025 3:05:14 PM
Subject: Stikstof
Received: Mon 1/20/2025 3:05:21 PM

[Weergeven in browser](#)

Deze nieuwsbrief is samengesteld door het team van Informatiediensten.

Heb je nog vragen of opmerkingen, stuur ons gerust een e-mail naar: 5.1.2e @pzh.nl

Stikstof (11 articles)

Stikstof:

 [Op de Grüne Woche hoort de boerenlobby 'de beste toespraak ooit'](#)

Trouw - [AUKE VAN EIJDEN](#) - 20 jan 2025 13:00

Stikstofhoop | reportage Pleidooien voor het verkleinen van de veestapel vallen bij de nieuwe Eurocommissaris niet in goede aarde, vertelt hij tijdens de Grüne Woche in Berlijn. Als je kunstmatige intelligentie zou vragen alle Nederlandse clichés te vervatten in één afbeelding, dan zou je ongeveer het Nederlands Paviljoen op de Grüne Woche krijgen. Een veldje met oranje tulpen, daarachter een...

 [Gras redding voor waterkwaliteit](#)

Boerderij - [Harm Wientjes](#) - 20 jan 2025 11:14

Het zal niemand ontgaan zijn dat intern salderen altijd NB-vergunningplichtig is geworden door de Raad van State-uitspraak van 18 december. Een uitspraak die de vergunbaarheid van stallen weer verder op losse schroeven zet en bizar vergaande gevolgen kan hebben voor de BV Nederland. Wie door de uitspraak heen leest, krijgt nog meer vragen dan antwoorden. Vooral de additionaliteitsvoorwaarde: als...

['Beperking intern salderen stikstofruimte raakt ook de waterschappen' \(translate\)](#)

Koninklijk Nederlands Waternetwerk - 19 jan 2025 13:03

In reactie op de stikstofuitspraak van de Raad van State over de beperking van intern salderen, heeft het kabinet vrijdag besloten een ministeriële stikstofcommissie in te stellen. Deze commissie...

 [Opnieuw verwarring over stikstofregels voor bouw](#)

Reformatorisch Dagblad - [Sytsje van der Veen](#) - 18 jan 2025 13:00

De Raad van State heeft in december een belangrijke uitspraak gedaan over de manier waarop de huidige stikstofwetgeving moet worden uitgelegd. In de bouwwereld zorgt dat voor onrust „Maar we hebben andere uitdagingen, die minstens even groot zijn.“ Coen van Rooyen, directeur van brancheorganisatie WoningBouwersNL, begrijpt heel goed dat nogal wat mensen in zijn sector in verwarring zijn...

 [De vijf plagen voor Caroline van der Plas](#)

AD/Algemeen Dagblad - [ELODIE VERWEIJ](#) - 18 jan 2025 03:16

Monter ging de BBB meeregeren, maar vanaf deze week gaat partijleider Caroline van der Plas een zware tijd tegemoet. Woensdag komt de rechter met een cruciale stikstofuitspraak waardoor de veestapel mogelijk extra moet krimpen. En er is meer: dit zijn de vijf grote bedreigingen voor de coalitie, die vooral de BBB hard kunnen raken. de leider van de boerburgerbeweging krijgt het de komende tijd...

 ['Stikstofslot moet er nu af'; Lezers: Agrarische sector en luchtvaart moeten saneren](#)

De Telegraaf - [Martine de Vente](#) - 18 jan 2025 03:15

Lezers: Agrarische sector en luchtvaart moeten saneren De meeste deelnemers aan de Stelling van de Dag (89%) geloven dat het land wordt lamgelegd door een recente uitspraak van de Raad van State, die een streep zet door de salderingsregeling. Hierdoor gaat het land op een stikstofslot. Dat leidt ertoe dat voor de uitbreiding van defensielocaties, woonwijken en autowegen vergunningen nodig...

 [Alarmbellen gaan af in coalitie door nieuwe problemen rondom stikstof](#)

Het Parool - [ELODIE VERWEIJ](#) - 18 jan 2025 02:30

Het stikstofspook is terug in Den Haag. De discussie staat op scherp nu PVV en BBB willen dat de overheid zich niet langer blindstaart op de stikstofdoelen. PVV-leider Geert Wilders en BBB-vicepremier Mona Keijzer uitten gisteren openlijk kritiek op het stikstofbeleid. Keijzer vindt dat Nederland 'in een tunnelvisie' is terechtgekomen. "We hebben natuurgebieden vastgesteld op papier. En...

 [Premier Schoof sluit niets uit bij aanpak nieuwe stikstofcrisis](#)

FD.nl - [Puck Sie](#) - 17 jan 2025 18:35

Premier Dick Schoof sluit op voorhand geen enkele maatregel uit bij het nieuwste stikstofprobleem. De nieuwe stikstofuitspraak van de Raad van State is een 'topprioriteit' voor het kabinet. Alle betrokken ministers maken zich grote zorgen en verwachten verstrekende gevolgen. Premier Dick Schoof wil geen enkele maatregel uitsluiten om een nieuw probleem rond de stikstofregels het hoofd te...

[Premier Schoof neemt voortouw bij stikstofprobleem: 'Nederland mag niet op slot' \(translate\)](#)

NOS.nl - 17 jan 2025 18:29

NOS Nieuws•vandaag, 18:29 Het kabinet gaat onder leiding van premier Schoof op zoek naar plannen om te voorkomen dat Nederland vanwege de stikstofcrisis 'op slot' gaat. Daarmee wordt bedoeld dat...

 [Nieuwe stikstofuitspraak dreigt meer projecten te dwarsbomen, kabinet stelt speciale commissie](#)

NOS Handelsblad - Web Edition - [Wouter van Loon](#), [Pim van den Dool](#) - 17 jan 2025 14:50

Een uitspraak van de Raad van State vorige maand heeft het kabinet overvallen, en maakt het stikstofprobleem alleen maar groter. Toch blijven bewindslieden het „te simpel” vinden om nu hard in te grijpen in de landbouw. Nederland dreigt steeds verder op slot te gaan omdat een oplossing voor het stikstofprobleem uitblijft. De situatie is zo nijpend dat het kabinet heeft besloten een ministeriële...

 [**Nieuwe stikstofregels raken niet alleen boeren; waarom heeft vonnis zoveel impact?**](#)

AD/Algemeen Dagblad.nl - [Frank van den Heuvel](#) - 17 jan 2025 09:40

EINDHOVEN - Opnieuw zorgt de Raad van State met een uitspraak over stikstof voor veel zorgen, onzekerheid en vertraging. Waar gaat het precies om? Wat is de impact? En: is een oplossing in zicht? Vier vragen en antwoorden. Wat houdt de uitspraak precies in? De Raad van State deed op 18 december uitspraak in twee zaken: een over destructiebedrijf Rendac in Son en een over de Amercentrale in...

Als u zich voor deze nieuwsbrief wilt afmelden, klikt u [hier](#).

About LexisNexis® Privacy Policy Terms & Conditions Copyright © 2025 LexisNexis. All rights reserved

RELXGroup

To: 5.1.2e @pzh.nl]
From: 5.1.2e
Sent: Mon 1/20/2025 2:05:22 PM
Subject: 5.1.2e heeft u vermeld in WKN - Hulptabel ambitie 5 Naar vitale balans water, natuur en landbouw en 7-3 Klimaatbestendig ZH.
Received: Mon 1/20/2025 2:05:22 PM

WKN - Hulptabel ambitie 5 Naar vitale balans water, natuur en landbouw en 7-3 Klimaatbestendig ZH.docx

5.1.2e 5.1.2e heeft u vermeld
5.1.2e

...lgende lijnen:
Ammoniak (NH3) reductie voor natuurherstel;
Stikstofoxiden (NOx) reductie voor natuurherstel;
Ontwikkelingen mogelijk houden middels vergunningverlening, waaronder helpen bij de legalisatie van PAS-melders.
Wat hebben we bereikt?

Beoogde effecten (deze tekst is vastgesteld in het omgevingsbeleid)

De stikstofreductie, zowel van ammoniak als van stikstofoxiden, heeft als doel om de depositie van stikstof op de natuurgebieden te verminderen en daarmee bij te dragen aan natuurherstel. De provincie heeft een concrete reductiedoelstelling om de stikstofemissie te verminderen, met als doel een emissieplafond van 2,9 kiloton ammoniak per jaar in 2035 te bereiken.

Daarnaast is het voor de provincie belangrijk om maatschappelijke ontwikkeling mogelijk te blijven maken. Om de stikstofproblematiek op te lossen werkt de provincie samen met regionale partners. Deze inzet wordt in het omgevingsprogramma verder uitgewerkt en verloopt langs de volgende lijnen:

Ammoniak (NH3) reductie voor natuurherstel;
Stikstofoxiden (NOx) reductie voor natuurherstel;
Ontwikkelingen mogelijk houden middels vergunningverlening, waaronder helpen bij de legalisatie van PAS-melders.

Wat hebben we bereikt?

2024 was een bewogen jaar in het stikstofdossier met als sluitstuk de uitspraak van de Raad van State van 18 december waardoor intern salderen weer vergunningsplichtig is. Externe besluiten definieerde 2024, denk hierbij aan het afschaffen van het nationaal programma landelijk gebied (NPLG) en de aankondiging van het verlengen van de legalisatieaanpak PAS-melders. Mede hierdoor is de depositiereductie zeer beperkt in 2024. De behaalde ammoniakuitstoot reductie in 2024 was zeer beperkt.

Uit de NOx-monitor blijkt dat de NOx uitstoot in de afgelopen jaren gestaag daalt m.u.v. zeescheepvaart. De cijfers van 2024 zijn nog niet beschikbaar maar we hebben geen aanwijzingen voor een trendbreuk.

(Natuur)Vergunningverlening in Zuid-Holland rondom stikstof bleef in 2024 complex maar mogelijk. Wel wordt de vergunningverlening steeds verder onder druk gezet door gerechtelijke uitspraken.

Wat hebben we daarvoor gedaan?
Algemeen

Ammoniakreductie voor natuurherstel
Stikstofoxidenreductie voor natuurherstel
Vergunningverlening maatschappelijke ontwikkelingen mogelijk houden

Beleidsdoel 5-2 Toekomstbestendige landbouw
Het beleidsdoel Toe...

[Ga naar opmerking](#)

[Waarom ontvang ik deze melding van Office?](#)

Dit e-mailbericht wordt gegenereerd door het gebruik van Provincie Zuid-Holland van Microsoft 365 en kan inhoud bevatten die wordt beheerd door Provincie Zuid-Holland.

To: 5.1.2e [redacted]@pzh.nl]
Cc: 5.1.2e [redacted]@pzh.nl] 5.1.2e [redacted]@pzh.nl]
From: 5.1.2e [redacted]
Sent: Mon 1/13/2025 9:35:45 AM
Subject: Verzoek voor kaartje subsidieregeling RPGB
Received: Mon 1/13/2025 9:35:00 AM

[Conceptversie 3-1-2025 MODEL Subsidieregeling Gebiedsgerichte beëindiging veehouderijlocaties \(C 3-1-2025\).docx](#)

5.1.2e [redacted]

Zoals net besproken via Teams chat, hebben we een kaartje nodig voor in de subsidieregeling RPGB (ook wel MGB). Ik heb de modelregeling van BIJ12 als bijlage toegevoegd. Het kaartje moet worden opgenomen in Bijlage 3. Wij willen als provincie deze regeling openstellen voor zowel veenweidegebieden als overgangsgebieden Natura 2000. De definities zijn als volgt:

- **Veenweidegebieden:**

"Veengrond als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onderdeel n, van de Meststoffenwet in de provincies Fryslân, Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht en in de provincie Groningen in de gemeenten Groningen, Midden-Groningen en Westerkwartier en in de provincie Overijssel in de gemeenten Kampen, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland en Zwolle."

Voor de exacte definitie in de Meststoffenwet:

"veengrond: perceel waarvan blijkens representatieve grondmonsters ten minste de helft van de oppervlakte voor meer dan de helft van de dikte van de grondlaag tot een diepte van 80 centimeter onder het maaiveld bestaat uit veen."

[Bekijk de volledige Meststoffenwet.](#)

- **Overgangsgebieden Natura 2000:**

"Landbouwareaal in Natura 2000-gebieden, en in een zone van maximaal 2.500 meter rond een Natura 2000-gebied."

We hebben dus een kaartje nodig waarop beide typen gebieden in Zuid-Holland zijn gemarkeerd. Het moet agrariërs in staat stellen snel en eenvoudig te controleren of hun locatie binnen een van de gebieden valt.

Ik verwacht dat het plotten van de overgangsgebieden relatief eenvoudig zal zijn. Voor veenweidegebieden zal dat waarschijnlijk wat lastiger zijn. Laat me weten wanneer je even wilt sparren.

Het zou fijn zijn om het kaartje ergens in de loop van volgende week te ontvangen. Mocht je door drukte meer tijd nodig hebben, laat het gerust weten; dan kan het later.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e [redacted]

5.1.2e [redacted]

Domein Water, Klimaat & Natuur

M: 5.1.2e [redacted]

E: 5.1.2e [redacted]@pzh.nl

www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: ma, di, wo, do, vr

Krachtig Zuid-Holland.

**Model Subsidieregeling gebiedsgerichte beëindiging veehouderijlocaties
(IPO-werkgroep, januari 2025)**

MEMO

Op 22 november 2024 heeft de Minister van LNV de *Regeling provinciale gebiedsgerichte beëindiging veehouderijlocaties* (Rpgbv) vastgesteld. Deze regeling is op 26 november 2024 gepubliceerd in de Staatscourant onder nummer 36641.

Provincies kunnen op basis van de Rpgbv een specifieke uitkering aanvragen bij het Rijk voor de gebiedsgerichte beëindiging van veehouderijlocaties. In de Rpgbv is voorgeschreven dat de provincies een subsidieregeling moeten opstellen om gebruik te kunnen maken van die specifieke uitkering van het Rijk.

Vanuit een IPO werkgroepje met juristen van Gelderland en Brabant hebben we een “*model Subsidieregeling gebiedsgerichte beëindiging veehouderijlocaties*” (GBV) opgesteld, gebaseerd op de Rpgbv.

In deze modelregeling is groen gearceerd op welke onderdelen de provincies ruimte hebben voor een eigen invulling, bijvoorbeeld bij de geografische gebiedsafbakening.

(Een aantal onderdelen die nog moeten worden uitgewerkt zijn geel gemarkeerd)

Deze regeling is afgestemd met een jurist van LNV, teneinde na te gaan of de relevante bepalingen uit de Rpgbv voldoende zijn verwerkt in de model Subsidieregeling GBV.

Contactpersonen m.b.t. Rpgbv bij IPO en RvO:

IPO: [REDACTED] 5.1.2e

RvO: [REDACTED] 5.1.2e, ..

In onderstaande transponeringstabellen is aangegeven hoe de inhoud van bepalingen uit de Rpgbv is overgenomen in de model Subsidieregeling GBV. Eveneens is aangegeven hoe bepalingen in de model Subsidieregeling GBV zijn gebaseerd op bepalingen uit de Rpgbv.

Tabel: doorvertaling Rpgbv in Subsidieregeling GBV

<i>Rpgbv</i>	<i>Subsidieregeling GBV</i>
Art. 1	Art. 1
Art. 2	Art. 6
Art. 3	Art. 2
Art. 4, lid 1	Art. 3
Art. 5, lid 1	Art. 7
Art. 5, lid 2	--
Art. 6	Art. 14
Art. 7	Art. 15 + 15a
Art. 8, lid 1	Art. 2 + art. 6, lid 1
Art. 8, lid 2	Art. 5, sub i en j
Art. 9	Art. 2
Art. 10	Art. 11, lid 1 t/m 3
Art. 11	Art. 11, lid 4 t/m 6
Art. 12	Art. 11, lid 7 en 8
Art. 13	Art. 11, lid 9
Art. 14, lid 1	Art. 11, lid 10
Art. 14, lid 2	Art. 7, lid 2
Art. 14, lid 3	Art. 7, lid 3
Art. 15	--
Art. 16, lid 1, sub a en d	Art. 7, lid 4
Art. 16, lid 1, sub b en c	Art. 8
Art. 16, lid 1, sub e t/m i	Art. 5, lid 1, sub a t/m g
Art. 16, lid 2	Art. 7, lid 4
Art. 17, lid 3	Art. 19, lid 1
Art. 18	Art. 11, lid 11
Art. 19	--
Art. 20	--
Art. 21	--
Art. 22	--
Art. 23, lid 1	Art. 19, lid 2

Tabel: Subsidieregeling GBV gebaseerd op Rpgbv

<i>Subsidieregeling GBV</i>	<i>Rpgbv</i>	<i>Opmerkingen</i>
Art. 1	Art. 1	Begripsbepalingen te schrappen die niet voorkomen in provinciale regeling. Definitie referentiejaar aangepast, omdat dit een dynamisch gegeven is (zie art. 6, lid 4) en om doublure tussen begripsbepalingen en art. 6 te voorkomen.

Art. 2	Art. 3 + art. 8, lid 1 + art. 9	Provincies bepalen geografische gebiedsafbakening. In ieder geval moet het gaan om: veenweidegebied, beekdal, overgangsgebied N2000 of zandgrond.
Art. 3, lid 1	Art.	
Art. 3, lid 2	Art. 7, lid 1	
Art. 4	-	
Art. 5, lid 1 sub a t/m g	Art. 16, lid 1, sub e t/m i	
Art. 5, lid i en j	Art. 8, lid 2	
Art. 6	Art. 2	
Art. 7, lid 1	Art. 5	
Art. 7, lid 2	Art. 14, lid 2	
Art. 7, lid 3	Art. 14, lid 3	
Art. 7, lid 4	Art. 16, lid 1, sub a en d	
Art. 8	Art. 16, lid b en c	
Art. 9	-	
Art. 10	-	
Art. 11, lid 1 t/m 3	Art. 10	
Art. 11, lid 4 t/m 6	Art. 11	
Art. 11, lid 7 en 8	Art. 12	
Art. 11, lid 9	Art. 13	
Art. 11, lid 10	Art. 14, lid 1	
Art. 11, lid 11	Art. 18	
Art. 12	--	
Art. 13	--	
Art. 14	Art. 6	
Art. 15	Art. 7	
Art. 15a	Art. 7	
Art. 16	--	
Art. 17		
Art. 18	--	
Art. 19, lid 1	Art. 17, lid 3	
Art. 19, lid 2	Art. 23, lid 1	

Model Subsidieregeling gebiedsgerichte beëindiging veehouderijlocaties

Besluit

Gedeputeerde Staten van ...,

Gelet op artikel .. van de Algemene subsidieverordening ...[naam provincie];

Gezien de Regeling van de Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur van 22 november 2024, nr. WJZ/89410470, houdende specifieke uitkeringen aan provincies ten behoeve van de beëindiging van veehouderijlocaties, ter ondersteuning van de gebiedsgerichte aanpak voor natuur, stikstof, water en klimaat (Regeling provinciale gebiedsgerichte beëindiging veehouderijlocaties)

Overwegende dat de provincie subsidie beschikbaar wil stellen aan veehouderij-ondernemingen voor de volledige of gedeeltelijke beëindiging van veehouderij-activiteiten op een veehouderijlocatie, met het oog op een blijvende vermindering van de stikstofemissie vanaf de desbetreffende veehouderijlocatie, alsmede met het oog op het realiseren van gebiedspecifieke maatregelen voor natuur, water en klimaat.

Besluiten vast te stellen de volgende regeling:

Artikel 1 Begripsbepalingen

In deze regeling wordt verstaan onder:

- a. beekdalen: 2.500 meter zones rond lijnvormige langzaam en snelstromende wateren;
- b. diersoorten met productierecht: melkvee, kippen, kalkoenen en varkens;
- c. kosten derden: kosten, waarvoor een onderneming een factuur van een derde ontvangt en in haar administratie bewaart;
- d. landbouwhuisdier: zoogdier of vogel voor productie van vlees, eieren, melk, wol of veren of een paard of pony voor het fokken;
- e. landbouwonderneming: onderneming waarin de primaire productie van landbouwproducten plaatsvindt;
- f. landbouwsteunkader: Richtsnoeren voor staatssteun in de landbouw- en de bosbouwsector en in plattelandsgebieden (PbEU 2022, C 485);
- g. marktwaarde: het geschatte bedrag waartegen een onroerende zaak tussen een bereidwillige koper en een bereidwillige verkoper na behoorlijke marktwerking in een zakelijke transactie zou worden overgedragen op de taxatiedatum, waarbij de partijen met kennis van zaken, prudent en niet onder dwang zouden hebben gehandeld;
- h. *melkvee: dieren als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onderdeel kk, van de Meststoffenwet;*
- i. minister: Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur;
- j. Natura 2000-gebied: Natura 2000-gebied als bedoeld in de Omgevingswet;

- k. natuurvergunning: omgevingsvergunning voor een Natura 2000-activiteit als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, onderdeel e, van de Omgevingswet;
- l. omgevingsrechtelijke melding: melding als bedoeld in artikel 4.808 van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- m. omgevingsvergunning milieu: omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit als bedoeld in de Omgevingswet;
- n. overgangsgebieden N2000: landbouwareaal in Natura 2000 gebieden, en in een zone van maximaal 2.500 meter rond een Natura 2000 gebied;
- o. productiecapaciteit: onroerende zaken van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, die op de plaats van bestemming hetzij direct of indirect met de grond verbonden zijn, hetzij direct of indirect steun vinden in of op de grond, bedoeld om ter plaatse te functioneren ten behoeve van het bedrijfsmatig houden van vee, niet zijnde het erf, de erfverharding, de cultuurgrond(en), de bedrijfswoning en de mestvergister die voor minder dan 50 % van de totaal te behandelen dierlijke meststoffen afhankelijk is van de dierlijke meststoffen die afkomstig zijn van de volledig of gedeeltelijk te sluiten veehouderijlocatie van de betreffende veehouderijonderneming;
- p. productierecht: productierecht als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onderdeel aa, van de Meststoffenwet, dat wordt uitgedrukt in:
 - 1°. voor fosfaatrecht: kilogrammen fosfaat;
 - 2°. voor varkensrecht: varkensenheden, overeenkomstig de normen van bijlage II bij de Meststoffenwet;
 - 3°. voor pluimveerecht: pluimvee-eenheden, overeenkomstig de normen van bijlage II bij de Meststoffenwet;
- q. *referentiejaar: het voor de berekening van stikstofemissie van een veehouderijlocatie gebruikte kalenderjaar, als bedoeld in artikel 6, derde lid, sub a en vierde lid;*
- r. *stalcapaciteit: productiecapaciteit voor het houden van landbouwhuisdieren, uitgedrukt in het aantal dierplaatsen;*
- s. stikstofemissie: het totaal van de stikstofemissie vanaf een veehouderijlocatie, uitgedrukt in kilogram ammoniak per jaar, bepaald door optelling van de stikstofemissie per diercategorie, bepaald overeenkomstig artikel 6, tweede lid;
- t. taxateur: taxateur die is ingeschreven in de Kamer Landelijk en Agrarisch Vastgoed van het Nederlands Register Vastgoed Taxateurs;
- u. Unienorm: norm van de Unie als bedoeld in randnummer 33, onder 64, van het landbouwsteunkader;
- v. veehouder: natuurlijke persoon of rechtspersoon die of samenwerkingsverband van natuurlijke personen of rechtspersonen dat een veehouderijonderneming drijft;
- w. veehouderijlocatie: vestigingsplaats van een veehouderij, bestaande uit het gebouw, bedoeld in bijlage I, onder A, bij het Besluit bouwwerken leefomgeving, van de vestiging;
- x. veehouderijonderneming: een landbouwonderneming waarin dieren worden gehouden voor de primaire productie van landbouwproducten of de vermeerdering van de desbetreffende dieren;

- y. veehouderijonderneming met productierecht: veehouderijonderneming voor het houden of het mede houden van diersoorten met productierecht;
- z. veenweidegebied: veengrond als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onderdeel n, van de Meststoffenwet in de provincies Fryslân, Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht en in de provincie Groningen in de gemeenten Groningen, Midden-Groningen en Westerkwartier en in de provincie Overijssel in de gemeenten Kampen, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland en Zwolle;
- aa. verordening 2022/2472: Verordening (EU) 2022/2472 van de Commissie van 14 december 2022 waarbij bepaalde categorieën steun in de landbouw- en de bosbouwsector en in plattelandsgebieden op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking aan de Europese Unie met de interne markt verenigbaar worden verklaard (PbEU, L 327);
- bb. vleesrunderen: diercategorieën met codes HA2, HA4, HA5 en HA6, bedoeld in bijlage V van de Omgevingsregeling;
- cc. zandgrond: zandgrond als bedoeld in artikel 1, eerste lid onder o van de Meststoffenwet.

Artikel 2. Doelgroep

Subsidie op grond van deze regeling kan worden aangevraagd door een veehouderijonderneming, **die is gelegen in de provincie binnen de geografische gebiedsafbakening, zoals aangegeven op de kaart die is bijgevoegd als bijlage bij deze regeling.**

Artikel 3. Subsidiabele activiteit

1. Subsidie kan worden verstrekt voor de onomkeerbare volledige of gedeeltelijke sluiting van een veehouderijlocatie.
2. *Als gedeeltelijke sluiting van een veehouderijlocatie wordt beschouwd:*
 - a. *in geval de veehouderijlocatie wordt gebruikt voor het houden van landbouwhuisdieren, die behoren tot één diersoort:*
 - 1°. *de op de veehouderijlocatie gebruikte stalcapaciteit wordt verminderd, onverlet artikel 15, derde lid, en*
 - 2°. *het aantal gehouden landbouwhuisdieren wordt verminderd;*
 - b. *in geval de veehouderijlocatie wordt gebruikt voor het houden van landbouwhuisdieren, die behoren tot twee of meer diersoorten: het houden van alle landbouwhuisdieren van één of meer diersoorten wordt beëindigd.*

Artikel 4. Subsidievorm

Gedeputeerde Staten verstrekken op grond van deze regeling subsidies in de vorm van een geldbedrag.

Artikel 5. Weigeringsgronden

1. Subsidie wordt geweigerd indien:

- a. de veehouder op de veehouderijlocatie niet daadwerkelijk een veehouderijonderneming drijft en de desbetreffende productiecapaciteit niet onafgebroken gedurende de vijf jaren voorafgaande aan het tijdstip van indiening van de subsidieaanvraag op bedrijfseconomisch gangbare wijze is gebruikt;
- b. de veehouder zich reeds heeft verplicht om de veehouderijlocatie volledig of gedeeltelijk te sluiten of reeds een aanvang heeft gemaakt met het volledig of gedeeltelijk sluiten van de veehouderijlocatie;
- c. de veehouder de vrijkomende ruimte voor stikstofdepositie op een Natura 2000-gebied, die voor de veehouderijlocatie bestaat of bestond ingevolge de bestaande vergunningen, in het kader van extern salderen geheel of gedeeltelijk beschikbaar stelt of heeft gesteld voor andere activiteiten met het oog op een daarvoor aangevraagde of aan te vragen natuurvergunning na 26 november 2024 ;
- d. de veehouderijonderneming niet voldoet of niet heeft voldaan aan de Unienormen en aan de wettelijke vereisten voor het drijven van een veehouderijonderneming;
- e. de veehouder failliet is verklaard of aan hem surséance van betaling is verleend of ten aanzien van hem de schuldsaneringsregeling natuurlijke personen van toepassing is verklaard, dan wel er een verzoek daartoe bij de rechtbank is ingediend;
- f. de veehouderijonderneming een onderneming is tegen wie een bevel tot terugvordering uitstaat als bedoeld in randnummer 25 van het landbouwsteunkader;
- g. de veehouderijonderneming een onderneming in moeilijkheden is als bedoeld in randnummer 33, onder 63, van het landbouwsteunkader;
- h. de activiteiten onvoldoende bijdragen aan de doelstellingen van de subsidie;
- i. de veehouder artikel 19, eerste lid, artikel 20, eerste lid, of artikel 21b, eerste lid, van de Meststoffenwet heeft overtreden;
- j. de veehouderijonderneming niet voldoet aan de in artikel 2, eerste lid, van bijlage I bij verordening 2022/2472 vastgestelde criteria;

Artikel 6. Subsidievereiste vermindering stikstofemissie

1. Om voor subsidie in aanmerking te komen, wordt voldaan aan het vereiste dat de vermindering van de stikstofemissie van de veehouderijlocatie, die met de volledige of gedeeltelijke sluiting wordt gerealiseerd, meer bedraagt dan de volgende drempelwaarde:

- 1°. 250 kilogram ammoniak per kalenderjaar, indien de veehouderijlocatie wordt gebruikt voor het houden van vleesrunderen

- of melkvee, in combinatie met het houden van maximaal 25 landbouwhuisdieren die behoren tot een andere diercategorie;
- 2°. 750 kilogram ammoniak per kalenderjaar, indien de veehouderijlocatie uitsluitend wordt gebruikt voor het houden van andere landbouwhuisdieren dan vleesrunderen of melkvee ;
- 3°. 750 kilogram ammoniak per kalenderjaar, indien de veehouderijlocatie wordt gebruikt voor het houden van vleesrunderen of melkvee, en voor het houden van meer dan 25 landbouwhuisdieren die behoren tot een andere diercategorie.
2. *De stikstofemissie wordt per diercategorie, als bedoeld in bijlage V van de Omgevingsregeling, bepaald door vermenigvuldiging van:*
 - a. *de emissie van ammoniak per dierplaats per jaar, bedoeld in artikel 4.6, eerste en tweede lid van de Omgevingsregeling, uitgaand van de emissiefactor die voor het toepasselijke huisvestingssysteem van toepassing is, met;*
 - b. *het gemiddelde aantal gehouden landbouwhuisdieren van de diercategorie.*
 3. Bij de toepassing van lid 1 van dit artikel, wordt voor de bepaling van de bestaande stikstofemissie uitgegaan van:
 - a. het huisvestingssysteem dat van toepassing was en het aantal landbouwhuisdieren dat gemiddeld werd gehouden twee kalenderjaren voorafgaand aan het kalenderjaar waarin een subsidieaanvraag op grond van deze subsidieregeling is ingediend, en;
 - b. artikel 4.6 van de Omgevingsregeling, zoals dat luidt op de datum waarop de subsidieaanvraag op grond van deze regeling is ingediend.
 4. Indien de veehouder aannemelijk kan maken dat de situatie in het kalenderjaar, twee jaar voorafgaand aan het jaar van de subsidieaanvraag, niet representatief is voor het jaarlijks gemiddeld gehouden aantal landbouwhuisdieren, dan kan in afwijking van het derde lid, onderdeel a, voor het huisvestingssysteem en het gemiddeld aantal gehouden dieren worden uitgegaan van de situatie in het kalenderjaar dat drie of vier jaar voorafgaat aan het jaar waarin de subsidieaanvraag is ingediend.
 5. *Bij de toepassing van lid 1 wordt in geval van gedeeltelijke sluiting van een veehouderijlocatie voor de bepaling van de vermindering van de stikstofemissie door de gedeeltelijke sluiting uitgegaan van de vermindering van het aantal dieren, bedoeld in artikel 15 of 15a.*

Artikel 7. Subsidiabele kosten

1. De subsidie aan een veehouderijonderneming voor de onomkeerbare volledige of gedeeltelijke sluiting van een veehouderijlocatie omvat:
 - a. een bijdrage in verband met het geheel of gedeeltelijk laten vervallen van productierecht, voor zover sprake is van een veehouderijonderneming met productierecht;
 - b. een bijdrage in verband met het waardeverlies van de voor de veehouderijonderneming op de veehouderijlocatie gebruikte productiecapaciteit, als gevolg van de onomkeerbare volledige of gedeeltelijke sluiting van de veehouderijlocatie, behoudens voor zover ontheffing van de verplichting tot afbraak en verwijdering van de productiecapaciteit is verleend door het bevoegd gezag;
 - c. een bijdrage in verband met de kosten van het volledig of gedeeltelijk afbreken en verwijderen van de voor de veehouderijonderneming op de veehouderijlocatie gebruikte productiecapaciteit;
 - d. een vergoeding van kosten voor leges en planologische procedures, die direct verbonden zijn met de uitvoering van de subsidiabele activiteiten;
 - e. een vergoeding van kosten voor adviesdiensten die direct verbonden zijn met de uitvoering van de subsidiabele activiteiten.
2. Onder kosten voor adviesdiensten, bedoeld in het eerste lid, sub e, wordt verstaan:
 - a. kosten voor diensten van de accountant en de financiële instelling in verband met het volledig of gedeeltelijk sluiten van een veehouderijlocatie;
 - b. kosten voor een door een fiscalist uitgevoerd onderzoek naar de fiscale gevolgen van de volledige of gedeeltelijke sluiting van een veehouderijlocatie voor de veehouder;
 - c. kosten voor een door een bedrijfseconomisch geschoold deskundige gegeven bedrijfseconomisch advies inzake de volledige of gedeeltelijke sluiting van een veehouderijlocatie.
3. De subsidie voor de in lid 2, sub c bedoelde kosten voor adviesdiensten, wordt uitsluitend verstrekt, indien het advies:
 - a. afkomstig is van een onafhankelijke, gediplomeerde deskundige, die is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel, en over aantoonbare kennis beschikt over het onderwerp waarop het advies betrekking heeft;
 - b. een eenmalig karakter heeft en enkel betrekking heeft op de sluiting van de productiecapaciteit;
 - c. niet behoort tot de gewone bedrijfsvoering van de veehouderijonderneming; en
 - d. afkomstig is van een adviseur die is opgenomen in het bedrijfsadviseringssysteem, bedoeld in artikel 15, eerste lid van Verordening (EU) 2021/2115 van het Europees Parlement en de Raad

van 2 december 2021 tot vaststelling van voorschriften inzake steun voor de strategische plannen die lidstaten in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid opstellen (strategische GLB-plannen) en die uit het Europees Landbouwgarantiefonds (ELGF) en het Europees Landbouwfonds voor plattelandsontwikkeling (Elfpo) worden gefinancierd, en tot intrekking van Verordeningen (EU) nr. 1305/2013 en Verordening (EU) nr. 1307/2013 (PbEU 2021, L435).

4. De in lid 1 genoemde subsidiabele kosten, komen alleen in aanmerking voor subsidie, indien het redelijk gemaakte kosten betreft die direct verbonden zijn met de uitvoering van de subsidiabele activiteiten en die voldoen aan de eisen van het landbouwsteunkader.

Artikel 8. Niet subsidiabele kosten

De volgende kosten komen niet in aanmerking voor subsidie:

- a. kosten die zijn gemaakt voorafgaand aan de indiening van de subsidieaanvraag;
- b. verrekenbare of compensabele btw.

Artikel 9. Indiening van subsidieaanvragen

1. Subsidieaanvragen worden ingediend in de periode van tot
2. Subsidieaanvragen worden ingediend met gebruikmaking van het voorgeschreven aanvraagformulier, inclusief aanlevering van de voorgeschreven bijlagen.
3. Een veehouderijonderneming die voornemens is een subsidieaanvraag in te dienen, dient uiterlijk maanden voor het aanvraagtijdstip als bedoeld in lid 1, schriftelijk een verzoek in bij gedeputeerde staten om in opdracht van de provincie een taxatie uit te laten voeren van:
 - a. de marktwaarde van het geheel of gedeeltelijk te vervallen productierecht, als bedoeld in artikel 11;
 - b. de marktwaarde van de op de veehouderijlocatie volledig of gedeeltelijk af te breken en te verwijderen productiecapaciteit, als bedoeld in artikel 11.

Artikel 10. Subsidieplafond

Gedeputeerde Staten stellen het subsidieplafond voor de periode, genoemd in artikel 9, eerste lid vast op €

Artikel 11 Subsidiehoogte

1. De bijdrage bedoeld in artikel 7, lid 1, sub a, bedraagt 100% van de waarde van het geheel of gedeeltelijk vervallen productierecht, voor zover dat productierecht niet meer bedraagt dan het productierecht dat vereist is voor het aantal dieren, dat gemiddeld in het referentiejaar op de veehouderijlocatie is gehouden.
2. De in lid 1 bedoelde waarde wordt in opdracht van de provincie door twee onafhankelijke taxateurs gezamenlijk bepaald op basis van:

- a. de marktwaarde van het productierecht benodigd voor een varkensseenheid, respectievelijk een pluimvee-eenheid of een kilogram fosfaat; en
- b. de omvang van het productierecht dat vervalt.
3. Bij het taxeren van de in het tweede lid, onderdeel a, genoemde marktwaarde wordt uitgegaan van de marktwaarde op de datum van indiening van de subsidieaanvraag.
4. De bijdrage bedoeld in artikel 7, lid 1, sub b bedraagt 100% van het waardeverlies van de productiecapaciteit.
5. Het in lid 4 bedoelde waardeverlies wordt uitsluitend bepaald met een in opdracht van de provincie uit te voeren taxatie van de marktwaarde van de op de veehouderijlocatie volledig of gedeeltelijk af te breken en verwijderen productiecapaciteit door twee onafhankelijke taxateurs gezamenlijk.
6. Bij het taxeren van de in lid 5 genoemde marktwaarde wordt uitgegaan van de marktwaarde op de datum van de indiening van de subsidieaanvraag.
7. De bijdrage bedoeld in artikel 7, lid 1, sub c, bedraagt 100% van de kosten die zijn gemaakt voor het volledig of gedeeltelijk afbreken en verwijderen van de op de veehouderijlocatie aanwezige productiecapaciteit, mits de opdrachtverlening voor die werkzaamheden heeft plaatsgevonden op marktconforme wijze.
8. Onvoorwaardelijk ontvangen gelden voor bij de sloop van de productiecapaciteit vrijgekomen materialen die worden vervreemd, worden verrekend met de subsidie die wordt ontvangen op grond van artikel 7, lid 1, sub c.
9. De in artikel 7, lid 1, sub d bedoelde bijdrage bedraagt 100% van de gemaakte kosten voor leges voor vergunningen en planologische procedures.
10. De in artikel 7, lid 1, sub e bedoelde bijdrage voor adviesdiensten bedraagt 100% van de subsidiabele kosten, tot een maximum van € 5000 per veehouderijonderneming, die een subsidieaanvraag indient op grond van deze regeling.
11. Indien reeds door een bestuursorgaan of de Europese Commissie subsidie is verstrekt voor de subsidiabele kosten, of een deel daarvan, wordt slechts een zodanig bedrag aan subsidie verstrekt, dat het totale bedrag aan subsidies niet meer bedraagt dan het bedrag dat krachtens deze regeling kan worden verstrekt noch meer bedraagt dan toegestaan volgens de toepasselijke Europese steunkaders.

Artikel 12. Verdelingswijze

1. Subsidie wordt verdeeld op volgorde van binnenkomst van de subsidieaanvragen.
2. Indien een subsidieaanvraag nog niet volledig is, geldt voor het bepalen van de onderlinge rangschikking voor de verdeling van de subsidie de dag waarop de subsidieaanvraag volledig is als datum van binnenkomst.
3. Dreigt het subsidieplafond op enige dag te worden overschreden, dan vindt rangschikking van de op die dag binnengekomen volledige

subsidieaanvragen plaats door middel van loting, in aanwezigheid van een notaris en twee onafhankelijke waarnemers.

4. De trekking wordt schriftelijk vastgelegd door de notaris, waarbij de aanvragen van hoog naar laag worden gerangschikt in volgorde van trekking.
5. De subsidie wordt overeenkomstig de rangschikking verdeeld over opeenvolgende aanvragen die volledig gehonoreerd kunnen worden.

Artikel 13. Subsidieverlening

1. De subsidie wordt verleend onder de ontbindende voorwaarde dat binnen ... maanden na subsidieverlening tussen de subsidieontvanger en de provincie [naam provincie] een uitvoeringsovereenkomst als bedoeld in artikel 4:36 van de Awb, zoals bijgevoegd als bijlage 1 of bijlage 2 bij deze regeling, wordt gesloten waarin een kwalitatieve verplichting is opgenomen als bedoeld in artikel 6:252 van het Burgerlijk Wetboek betreffende een onomkeerbare volledige of gedeeltelijke sluiting van de betreffende veehouderijlocatie.
2. De kwalitatieve verplichting, bedoeld in het eerste lid, wordt bij notariële akte opgemaakt en ingeschreven in de openbare registers.

Artikel 14. Verplichtingen bij volledige sluiting veehouderijlocatie

1. Bij subsidieverlening voor de onomkeerbare volledige sluiting van een veehouderijlocatie, heeft de subsidieontvanger de volgende verplichtingen:
 - a. niet langer landbouwhuisdieren houden op de veehouderijlocatie uiterlijk vanaf ... maanden na subsidieverlening;
 - b. dierlijke meststoffen verwijderen van de veehouderijlocatie binnen ... maanden na subsidieverlening;
 - c. voorzover de veehouder een veehouderij met productierecht drijft, binnen ... maanden na subsidieverlening overeenkomstig artikel 31, eerste lid, van de Meststoffenwet een kennisgeving doen van het geheel of gedeeltelijk vervallen van zijn productierecht, waarbij ten minste het productierecht voor een zodanige omvang vervalt als is vereist voor het houden van het hierna vermelde percentage van het aantal dieren dat gemiddeld in het voor de berekening van de stikstofemissie gebruikte referentiejaar op de locatie is gehouden:
 - Varkens: 80%;
 - Pluimvee: 80%;
 - Melkvee: 95%;
 - d. al naar gelang de toepasselijke verplichtingen op grond van de Omgevingswet en het Besluit activiteiten leefomgeving binnen ... maanden na subsidieverlening:
 - 1°. een omgevingsrechtelijke melding doen bij het bevoegd gezag dat de veehouderij-onderneming op de veehouderijlocatie niet langer landbouwhuisdieren houdt, of;
 - 2°. mededeling doen aan Gedeputeerde Staten dat het bevoegd gezag op verzoek van de veehouder de omgevingsvergunning milieu voor

- de locatie heeft ingetrokken of zodanig heeft aangepast dat het niet langer is toegestaan op de locatie landbouwhuisdieren te houden;.
- e. indien de veehouder beschikt over een natuurvergunning voor de veehouderijlocatie, **binnen .. maanden** na subsidieverlening bij het bevoegd gezag een verzoek indienen tot intrekking van de natuurvergunning en bij het verzoek tot subsidievestiging aantonen dat de natuurvergunning is ingetrokken, tenzij onderdeel f van toepassing is;
 - f. in het geval de veehouder voornemens is om op de locatie na de sluiting andere activiteiten te gaan verrichten, **binnen maanden** na subsidieverlening een mededeling doen aan Gedeputeerde Staten dat het bevoegd gezag op verzoek van de veehouder een besluit heeft genomen:
 - 1°. op grond waarvan de toegestane stikstofemissie vanaf de locatie niet meer bedraagt dan de stikstofemissie ten gevolge van die activiteiten, met een maximum van 15% van de stikstofemissie van de activiteiten waarvoor voorheen toestemming was verleend,
 - 2°. waarbij voor zover het besluit een wijziging van een natuurvergunning betreft, de vergunninghouder wordt verplicht om de toestemming voor de stikstofemissie van de andere activiteiten te laten intrekken ten behoeve van een of meer Natura 2000-gebieden, wanneer hij niet langer gebruik maakt van die toestemming;
 - g. **binnen maanden** na subsidieverlening een mededeling doen aan Gedeputeerde Staten dat het bevoegde bestuursorgaan van de gemeente, binnen de grenzen waarvan de veehouderijlocatie zich bevindt, een verzoek van de veehouder in behandeling heeft genomen om het omgevingsplan zodanig aan te passen dat op de locatie niet langer een veehouderijonderneming kan worden gevestigd;
 - h. **binnen ... maanden** na subsidieverlening een overeenkomst sluiten met Gedeputeerde Staten, conform de model overeenkomst die als bijlage 1 bij deze regeling is gevoegd, waarin de veehouder zich verbindt om:
 - 1°. niet langer op de locatie landbouwhuisdieren te houden, noch als persoon, noch tezamen met anderen in de vorm van een rechtspersoon of samenwerkingsverband;
 - 2°. zeker te stellen dat na al dan niet tijdelijke overdracht of ingebruikgeving van de locatie of een deel daarvan aan een verkrijger of gebruiker evenmin op die locatie landbouwhuisdieren worden gehouden; en;
 - 3°. niet op een over te nemen bestaande veehouderijlocatie of een in te richten nieuwe veehouderijlocatie in Nederland of een andere lidstaat van de Europese Unie de diersoorten te gaan houden die werden gehouden op de locatie die met subsidie op grond van deze regeling is gesloten, noch als persoon, noch

tezamen met anderen in de vorm van een rechtspersoon of samenwerkingsverband; en

- i. de voor de veehouderijonderneming op de locatie gebruikte productiecapaciteit wordt **binnen ... maanden** na subsidieverlening afgebroken en verwijderd.
2. Gedeputeerde Staten kunnen ontheffing verlenen van het vereiste, bedoeld in het eerste lid, sub i, voor zover de veehouder productiecapaciteit langdurig gaat gebruiken voor andere activiteiten dan voor een veehouderijonderneming, mits het bevoegd gezag op grond van de Omgevingswet, **binnen een door de provincie te bepalen termijn**, nadat de overeenkomst, bedoeld in het eerste lid, onderdeel h is gesloten, met dat gebruik heeft ingestemd.
3. Indien een subsidieontvanger een verplichting, bedoeld in de voorgaande leden, wegens onvoorziene omstandigheden niet binnen de genoemde termijn kan naleven, dan kan hij uiterlijk de dag voor het verstrijken van die termijn schriftelijk een gemotiveerd verzoek indienen bij Gedeputeerde Staten tot verlenging van de termijn **met maximaal [...] maanden**.

Artikel 15. Verplichtingen bij gedeeltelijke sluiting veehouderijlocatie met één diersoort

1. Indien subsidie is verleend voor de onomkeerbare gedeeltelijke sluiting van een veehouderijlocatie, bedoeld in artikel 3, tweede lid, onderdeel a, heeft de subsidieontvanger de volgende verplichtingen:
 - a. binnen **... maanden** na subsidieverlening verkleinen van de stalcapaciteit door het afbreken en verwijderen van het desbetreffende dierenverblijf of de desbetreffende dierenverblijven;
 - b. bewerkstelligen dat **binnen ... maanden** na subsidieverlening het aantal landbouwdieren dat gemiddeld in een jaar op de veehouderijlocatie wordt gehouden, niet meer bedraagt dan het gemiddelde van het referentiejaar verminderd met het gedeelte waarmee de stalcapaciteit wordt verkleind;
 - c. voor zover de subsidieontvanger een veehouderij met productierecht drijft, **binnen .. maanden** na de datum van de subsidieverlening overeenkomstig artikel 31, eerste lid van de Meststoffenwet een kennisgeving doen van het gedeeltelijk vervallen van zijn productierecht, waarbij *in vergelijking met de situatie in het referentiejaar* ten minste het productierecht voor een zodanige omvang komt te vervallen als is vereist voor het houden van het hierna vermelde percentage van het aantal landbouwhuisdieren waarmee het jaarlijks gemiddeld aantal gehouden landbouwhuisdieren overeenkomstig onderdeel b is verminderd:
 - varkens: 80%;
 - pluimvee: 80%;
 - melkvee: 95%;

- d. al naar gelang de toepasselijke verplichtingen op grond van de Omgevingswet en het Besluit activiteiten leefomgeving binnen maanden na subsidieverlening:
 - 1°. een omgevingsrechtelijke melding doen bij het bevoegd gezag dat het jaarlijks op de veehouderijlocatie gemiddeld aantal gehouden landbouwhuisdieren overeenkomstig onderdeel b wordt verminderd; of
 - 2°. mededeling doen aan Gedeputeerde Staten dat op verzoek van de subsidieontvanger het bevoegd gezag de omgevingsvergunning milieu voor de veehouderijlocatie zodanig heeft aangepast dat de vergunning nog slechts betrekking heeft op het in onderdeel b bedoelde jaarlijks gemiddeld aantal te houden landbouwhuisdieren;
- e. binnen maanden na subsidieverlening mededeling doen aan Gedeputeerde Staten dat het bevoegd gezag - op verzoek van de veehouder - een besluit heeft genomen, op grond waarvan de toegestane stikstofemissie vanaf de veehouderijlocatie niet meer bedraagt dan de stikstofemissie ten gevolge van het houden van het aantal landbouwhuisdieren, dat overeenkomstig onderdeel b nog kan worden gehouden na de gedeeltelijke sluiting van de veehouderijlocatie;
- f. binnen ... maanden na subsidieverlening een overeenkomst sluiten met Gedeputeerde Staten – met gebruikmaking van de in bijlage 2 opgenomen modelovereenkomst – waarin de subsidieontvanger zich verbindt om:
 - 1°. niet meer landbouwhuisdieren te houden dan het aantal dat overeenkomstig onderdeel b nog kan worden gehouden na de gedeeltelijke sluiting van de veehouderijlocatie, noch als persoon, noch tezamen met anderen in de vorm van een rechtspersoon of samenwerkingsverband;
 - 2°. zeker te stellen dat na al dan niet tijdelijke overdracht of ingebruikgeving van de locatie of een deel daarvan aan een verkrijger of gebruiker evenmin op die locatie meer landbouwhuisdieren worden gehouden dan het aantal landbouwhuisdieren, dat overeenkomstig onderdeel b nog kan worden gehouden na de gedeeltelijke sluiting van de veehouderijlocatie; en
 - 3°. niet op een over te nemen bestaande veehouderijlocatie of een in te richten nieuwe veehouderijlocatie in Nederland of een andere lidstaat van de Europese Unie die diersoorten te gaan houden die werden gehouden op de locatie die met subsidie op grond van deze regeling gedeeltelijk wordt gesloten, noch als persoon, noch tezamen met anderen in de vorm van een rechtspersoon of samenwerkingsverband.
- 2. Gedeputeerde Staten kunnen ontheffing verlenen van het vereiste van het afbreken en verwijderen van het dierenverblijf of de dierenverblijven,

bedoeld in het eerste lid, onderdeel a, voor zover de veehouderijonderneming dat gebouw of die gebouwen langdurig gaat gebruiken:

- a. Voor de veehouderijonderneming, mits dit niet leidt tot een toename van het aantal dierplaatsen ten opzichte van de ingevolge lid 1, onderdeel a, verkleinde stalcapaciteit;
 - b. Voor andere activiteiten dan voor een veehouderijonderneming, mits het bevoegd gezag op grond van de Omgevingswet binnen maanden nadat de overeenkomst als bedoeld in het eerste lid, sub f, is gesloten, met dat gebruik heeft ingestemd.
3. Indien een verplichting, bedoeld in de voorgaande leden, wegens onvoorziene omstandigheden niet kan worden afgerond binnen de genoemde termijn en de subsidieontvanger acht verlenging van de betreffende termijn wenselijk, dan kan hij uiterlijk de dag voor het verstrijken van die termijn schriftelijk een gemotiveerd verzoek indienen bij Gedeputeerde Staten tot verlenging met maximaal ... maanden.

Artikel 15 A. Verplichtingen bij gedeeltelijke sluiting veehouderijlocatie met meer dan één diersoort

1. Indien subsidie is verleend voor de onomkeerbare gedeeltelijke sluiting van een veehouderijlocatie, bedoeld in artikel 3, tweede lid, onderdeel b, heeft de subsidieontvanger de volgende verplichtingen:
 - a. niet langer op de veehouderijlocatie houden van de landbouwhuisdieren van de diersoort of de diersoorten waarop de subsidieverstrekking betrekking heeft, binnen ... maanden na subsidieverlening;
 - b. binnen ... maanden na subsidieverlening afbreken en verwijderen van het desbetreffende dierenverblijf of de desbetreffende dierenverblijven;
 - c. voor zover de veehouder een veehouderij met productierecht drijft, binnen ... maanden na subsidieverlening overeenkomstig artikel 31, eerste lid, van de Meststoffenwet een kennisgeving doen van het geheel of gedeeltelijk vervallen van zijn productierecht voor de desbetreffende diersoort of diersoorten, waarbij ten minste het productierecht voor een zodanige omvang vervalt als is vereist voor het houden van het hierna vermelde percentage van het aantal dieren dat gemiddeld in het referentiejaar op de locatie is gehouden:
 - Varkens: 80%;
 - Pluimvee: 80%;
 - Melkvee: 95%;
 - d. al naar gelang de toepasselijke verplichtingen op grond van de Omgevingswet binnen ... maanden na subsidieverlening:
 - een omgevingsrechtelijke melding doen bij het bevoegd gezag dat de veehouderijonderneming op de veehouderijlocatie niet langer landbouwhuisdieren van de desbetreffende diersoort of diersoorten houdt, of;

- mededeling doen aan Gedeputeerde Staten dat het bevoegd gezag op verzoek van de veehouder de omgevingsvergunning milieu voor de locatie heeft ingetrokken of zodanig heeft aangepast dat het niet langer is toegestaan op de locatie landbouwhuisdieren van de desbetreffende diersoort of diersoorten te houden;
- e. **binnen maanden** na subsidieverlening mededeling doen aan Gedeputeerde Staten dat het bevoegd gezag - op verzoek van de veehouder - een besluit heeft genomen, op grond waarvan de toegestane stikstofemissie vanaf de veehouderijlocatie niet meer bedraagt dan de stikstofemissie ten gevolge van het houden van landbouwhuisdieren van de diersoort of diersoorten die na de gedeeltelijke sluiting van de veehouderijlocatie nog gehouden worden, uitgaand van het aantal landbouwhuisdieren dat gemiddeld in het referentiejaar werd gehouden;
- f. **binnen ... maanden** na subsidieverlening een overeenkomst sluiten met Gedeputeerde Staten – met gebruikmaking van de in bijlage 2 opgenomen modelovereenkomst – waarin de subsidieontvanger zich verbindt om:
 - 1°. niet langer landbouwhuisdieren van de diersoort of de diersoorten te houden waarop de subsidieverstreking betrekking heeft, noch als persoon, noch tezamen met anderen in de vorm van een rechtspersoon of samenwerkingsverband;
 - 2°. zeker te stellen dat na al dan niet tijdelijke overdracht of ingebruikgeving van de locatie of een deel daarvan aan een verkrijger of gebruiker evenmin op die locatie landbouwhuisdieren van de desbetreffende diersoort of diersoorten worden gehouden; en
 - 3°. niet op een over te nemen bestaande veehouderijlocatie of een in te richten nieuwe veehouderijlocatie in Nederland of een andere lidstaat van de Europese Unie die diersoorten te gaan houden die werden gehouden op de locatie die met subsidie op grond van deze regeling gedeeltelijk wordt gesloten, noch als persoon, noch tezamen met anderen in de vorm van een rechtspersoon of samenwerkingsverband.
- 2. Gedeputeerde Staten kunnen ontheffing verlenen van het vereiste van het afbreken en verwijderen van het dierenverblijf of de dierenverblijven, bedoeld in het eerste lid, onderdeel b, voor zover de veehouderijonderneming dat gebouw of die gebouwen langdurig gaat gebruiken:
 - a. voor de veehouderijonderneming, mits dit niet leidt tot een toename van het aantal dierplaatsen ten opzichte van de ingevolge lid 1, onderdeel b, verkleinde stalcapaciteit;
 - b. voor andere activiteiten dan voor een veehouderijonderneming, mits het bevoegd gezag op grond van de Omgevingswet **binnen ... maanden** nadat de overeenkomst als bedoeld in het eerste lid, sub f, is gesloten, met dat gebruik heeft ingestemd.

3. Indien een verplichting, bedoeld in de voorgaande leden, wegens onvoorziene omstandigheden niet kan worden afgerond binnen de genoemde termijn en de subsidieontvanger acht verlenging van de betreffende termijn wenselijk, dan kan hij uiterlijk de dag voor het verstrijken van die termijn schriftelijk een gemotiveerd verzoek indienen bij Gedeputeerde Staten tot verlenging met maximaal ...maanden.

Artikel 16. Voortgangsrapportage

... Wanneer voortgangsrapportage in te dienen met welke informatie/ bewijsstukken, zodat bevoorschotting daaraan kan worden gekoppeld.

Artikel 17. Verantwoording

1. De subsidieontvanger dient binnen xx weken na afronding van de subsidiabele activiteiten, doch uiterlijk op ...[1 juli 2031] een verzoek tot vaststelling van de subsidie in bij Gedeputeerde Staten.
2. De subsidieontvanger toont bij de aanvraag tot subsidievaststelling aan dat de activiteiten waarvoor de subsidie is verleend, zijn verricht en dat aan de aan de subsidie verbonden verplichtingen is voldaan door middel van de volgende bewijsstukken:
 - a. een activiteitenverslag;
 - b. een bewijs van vestiging van de kwalitatieve verplichting bedoeld in bijlage 1 of bijlage 2;
 - c. een financieel verslag.
 - d.

Artikel 18. Bevoorschotting en betaling

1. Gedeputeerde Staten verstrekken een voorschot op het verleende subsidiebedrag, dat wordt uitbetaald in [2] termijnen.
2. Het eerste termijnvoorschot van [...] wordt uitbetaald na ontvangst van de ondertekende uitvoeringsovereenkomst, als bedoeld in artikel 14, artikel 15 of artikel 15a.
3. Het tweede termijnvoorschot van [...] wordt uitbetaald nadat Gedeputeerde Staten een voortgangsrapportage hebben ontvangen van de subsidieontvanger, waaruit blijkt dat de subsidieontvanger heeft voldaan aan alle van toepassing zijnde vereisten, die zijn genoemd in artikel 14, lid 1 of artikel 15 lid 1 of artikel 15a, lid 1, met uitzondering van het vereiste om dierenverblijven af te breken en te verwijderen.

Artikel 19. Gegevensverwerking

1. De provincie maakt, met inachtneming van randnummers 112 en 114 van het landbouwsteunkader, na de datum van subsidievaststelling op grond van deze regeling de volgende gegevens over de subsidieverstreking bekend:
 - a. de naam van de subsidieontvanger;
 - b. de hoogte van het verstrekte subsidiebedrag;
 - c. de datum van de subsidievaststelling;

- d. het feit dat de subsidieverstreking betrekking heeft op een onderneming die voldoet aan de in artikel 2, eerste lid van bijlage I bij verordening 2022/2472 vastgestelde criteria;
 - e. de provincie op het grondgebied waarvan de veehouderijlocatie zich bevindt;
 - f. de voornaamste economische sector waarin de subsidieontvanger ten tijde van de subsidieaanvraag actief was.
2. De gegevens die door de veehouderijonderneming zijn verstrekt aan de provincie op grond van deze subsidieregeling, kunnen door de provincie worden verstrekt aan de Minister, voor zover nodig voor:
- a. de beoordeling of die gegevens overeenkomen met de gegevens waarover de minister beschikt;
 - b. de vaststelling door de minister van de uitkering die de minister heeft verstrekt aan de provincie ten behoeve van deze subsidieregeling;
 - c. het opnemen van depositieruimte in het Aeries Register, bedoeld in hoofdstuk 17A van de Omgevingsregeling;
 - d. de toepassing van artikel 20.1, eerste lid, van de Omgevingswet, de artikelen 11.68, 11.69, 11.69a, 11.69c, 12.26b en 12.26c van het Besluit Leefomgeving en de artikelen 10.36dc en 15.5 van het Omgevingsbesluit, met inbegrip van de verstrekking van die gegevens aan kennisinstellingen met het oog op werkzaamheden ten behoeve van die toepassing.

Artikel 20. Evaluatie

Gedeputeerde Staten zenden in [jaartal] en vervolgens telkens na twee jaar aan Provinciale Staten een verslag over de effecten en de doeltreffendheid van deze regeling in de praktijk.

Artikel 21. Bekendmaking

Deze regeling zal in het Provinciaal Blad worden geplaatst.

Artikel 22. Inwerkingtreding

Deze regeling treedt in werking met ingang van

Artikel 23. Citeertitel

Deze regeling wordt aangehaald als: Subsidieregeling gebiedsgerichte beëindiging veehouderijlocaties [naam provincie].

**BIJLAGE 1,
Behorende bij artikel 14 van de Subsidieregeling gebiedsgerichte
beëindiging veehouderijlocaties provincie**

Modelovereenkomst

Ondergetekenden:

... (naam), in zijn/haar hoedanigheid van privé persoon en als natuurlijke persoon of rechtspersoon die of samenwerkingsverband van natuurlijke personen of rechtspersonen dat een veehouderijonderneming drijft, verder te noemen: de veehouder en

De Provincie [.....], vertegenwoordigd door, namens deze,

overwegende:

dat de Subsidieregeling gebiedsgerichte beëindiging veehouderijlocaties provincie [...] in artikel als voorwaarde bevat voor subsidieverstrekking dat de subsidie ontvangende veehouder zich bij overeenkomst moet hebben verbonden om:

- 1°. niet langer op de locatie landbouwhuisdieren te houden, noch als persoon, noch tezamen met anderen in de vorm van een rechtspersoon of samenwerkingsverband;
- 2°. zeker te stellen dat na al dan niet tijdelijke overdracht of ingebruikgeving van de locatie of een deel daarvan aan een verkrijger of gebruiker evenmin op die locatie landbouwhuisdieren worden gehouden;
- 3°. niet op een andere locatie in Nederland of een andere lidstaat van de Europese Unie dezelfde diersoorten met productierecht te gaan houden die werden gehouden op de locatie die met subsidie op grond van deze regeling is gesloten, noch als persoon, noch tezamen met anderen in de vorm van een rechtspersoon of samenwerkingsverband;

dat de aanvraag van de veehouder om subsidie op grond van de regeling te ontvangen voor het beëindigen van de veehouderijlocatie met adres ... (verder te noemen: de locatie), is toegewezen;

komen het volgende overeen:

1. De veehouder zal, na te hebben voldaan aan de vereisten, bedoeld in artikel ... van de regeling, op de locatie niet opnieuw landbouwhuisdieren gaan houden.
2. De veehouder zal bij overdracht van de locatie of een deel daarvan in de koopovereenkomst een zogenaamd kettingbeding opnemen luidende dat

de locatie niet gebruikt zal worden voor het houden van landbouwhuisdieren en dat elke volgende verkrijger aan dezelfde verplichting wordt verbonden.

3. De veehouder gaat de kwalitatieve verplichting aan als bedoeld in artikel 6:252 van het Burgerlijk Wetboek om de locatie niet te gebruiken voor het houden van landbouwhuisdieren en schrijft deze kwalitatieve verplichting in de openbare registers in.
4. De veehouder zal niet op een andere locatie dan de hiervoor bedoelde locatie, in Nederland of een andere lidstaat van de Europese Unie, dezelfde diersoorten gaan houden, behoudens voor zover het een locatie betreft waar hij ten tijde van de aanvraag om subsidie op grond van de regeling reeds dezelfde diersoorten met productierecht hield.

Datum en plaats:

.....,

....

....

(.... = naam vertegenwoordiger van de Provincie)

(...

= naam veehouder, geboortedatum en BSN-nummer)

.... (...)

= naam echtgenote / echtgenoot van veehouder, geboortedatum en BSN-nummer)

**BIJLAGE 2,
Behorende bij artikel 15 en 15A van de Subsidieregeling gebiedsgerichte
beëindiging veehouderijlocaties provincie ...**

Modelovereenkomst

Ondergetekenden:

... (naam), in zijn/haar hoedanigheid van privé persoon en als natuurlijke persoon of rechtspersoon die of samenwerkingsverband van natuurlijke personen of rechtspersonen dat een veehouderijonderneming drijft, verder te noemen: de veehouder en

De Provincie, vertegenwoordigd door, namens deze,

overwegende:

dat de Subsidieregeling gebiedsgerichte beëindiging veehouderijlocaties provincie in artikel als voorwaarde bevat voor subsidieverstrekking dat de subsidie ontvangende veehouder zich bij overeenkomst moet hebben verbonden om:

- 1°. niet meer landbouwhuisdieren te houden met een aantal dat **het in omvang teruggebrachte aantal landbouwhuisdieren zoals opgenomen in de beschikking tot subsidieverlening** overstijgt, noch als persoon, noch tezamen met anderen in de vorm van een rechtspersoon of samenwerkingsverband;
- 2°. zeker te stellen dat na al dan niet tijdelijke overdracht of ingebruikgeving van de locatie of een deel daarvan aan een verkrijger of gebruiker evenmin op die locatie meer landbouwhuisdieren worden gehouden met een aantal dat **het in omvang teruggebrachte aantal landbouwhuisdieren zoals opgenomen in de beschikking tot subsidieverlening** overstijgt; en
- 3°. niet op een andere locatie dezelfde diersoorten te gaan houden die werden gehouden op de locatie die met subsidie op grond van een provinciaal subsidie-instrument is gesloten, noch als persoon, noch tezamen met anderen in de vorm van een rechtspersoon of samenwerkingsverband;

dat de aanvraag van de veehouder om subsidie op grond van de regeling te ontvangen voor het gedeeltelijk beëindigen van de veehouderijlocatie met adres ... (verder te noemen: de locatie), is toegewezen;

komen het volgende overeen:

1. De veehouder zal, na te hebben voldaan aan de vereisten, bedoeld in artikel ... van de regeling, op de locatie niet opnieuw landbouwhuisdieren

gaan houden met een aantal dat **het in omvang teruggebrachte aantal landbouwhuisdieren, zoals opgenomen in de beschikking tot subsidieverlening**, overstijgt;

2. De veehouder zal bij overdracht van de locatie of een deel daarvan in de koopovereenkomst een zogenaamd kettingbeding opnemen luidende dat de locatie niet gebruikt zal worden voor het houden van landbouwhuisdieren met een aantal dat **het in omvang teruggebrachte aantal landbouwhuisdieren, zoals opgenomen in de beschikking tot subsidieverlening**, overstijgt en dat elke volgende verkrijger aan dezelfde verplichting wordt verbonden.
3. De veehouder gaat de kwalitatieve verplichting aan als bedoeld in artikel 6:252 van het Burgerlijk Wetboek om de locatie niet te gebruiken voor het houden van landbouwhuisdieren met een aantal dat **het in omvang teruggebrachte aantal landbouwhuisdieren, zoals opgenomen in de beschikking tot subsidieverlening**, overstijgt, en schrijft deze kwalitatieve verplichting in de openbare registers in.
4. De veehouder zal niet op een andere locatie dan de hiervoor bedoelde locatie, in Nederland of een andere lidstaat van de Europese Unie, dezelfde diersoorten gaan houden, behoudens voor zover het een locatie betreft waar hij ten tijde van de aanvraag om subsidie op grond van de regeling reeds dezelfde diersoorten met productierecht hield.

Datum en plaats:

.....,

....

....

(.... = naam vertegenwoordiger van de Provincie)

(... = naam veehouder, geboortedatum en BSN-nummer)

.... (... = naam echtgenote / echtgenoot van veehouder, geboortedatum en BSN-nummer)

**BIJLAGE 3,
Behorende bij artikel 2 van de Subsidieregeling gebiedsgerichte
beëindiging veehouderijlocaties provincie ...**

INVOEGEN VAN KAART, WAAROP IS WEERGEGEVEN IN WELKE
GEBIEDEN DE VEEHOUDERIJ MOET ZIJN GELEGEN, OM IN
AANMERKING TE KUNNEN KOMEN VOOR SUBSIDIE

TOELICHTING

I. ALGEMEEN

Doel van de regeling

Deze subsidieregeling is enerzijds gericht op het realiseren van een structurele, blijvende reductie van de stikstofbelasting en stikstofemissie vanuit veehouderijlocaties en anderzijds op het via vrijwillige basis sluiten van veehouderijlocaties om beweging te krijgen in provinciale gebiedsprocessen die gericht zijn op het realiseren van opgaven voor stikstof, water, klimaat en natuur.

Via deze regeling wordt het budget ingezet dat van het Rijk is verkregen voor de beëindiging van veehouderijen. Omdat voor beëindiging geen afdoende staatssteunkader is, heeft het Rijk mede op verzoek van provincies de SPUK Maatregel Gebiedsgerichte Beëindiging opgesteld en voor notificatie aan de Europese Commissie aangeboden. Op grond van deze provinciale regeling, die binnen de kaders van de SPUK Maatregel Gebiedsgerichte Beëindiging is opgesteld, zullen we het geld uit deze SPUK besteden.

Controle van gegevens en gegevensverwerking

Bij de aanvraag om subsidie vraagt de provincie de agrarische onderneming diverse gegevens en stukken te overleggen. De provincie legt een dossier aan van al deze gegevens en stukken inclusief de aanvraag voor subsidie. Denk hierbij aan taxatierapport(en), bedrijfsgegevens en andere bescheiden van de ondernemer. Ook de verplicht te sluiten overeenkomst in het kader van de subsidieverlening wordt aan het dossier toegevoegd. De provincie beheert het dossier. De provincie voert ook de controle uit op de gegevens en stukken in het dossier.

Voor een deel daarvan kan de provincie zelf beoordelen of de ingediende gegevens correct zijn. Voor een ander deel echter niet. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) zal op verzoek van de provincie controle uitvoeren op dat deel van de gegevens. De provincie krijgt voor de controle van bepaalde gegevens ondersteuning van RVO. Zo zal RVO de opgegeven dieraantallen controleren. Aan de hand van die aantallen berekent de provincie of de ondernemer voor wat betreft de bedrijfslocatie waar de aanvraag op is gericht, voldoet aan de drempelwaarde voor stikstofemissiereductie. Aan de hand van de berekening stelt de provincie vast hoeveel dierrechten/productierechten tenminste doorgehaald moeten worden. De ondernemer moet zelf bij RVO het verzoek indienen om productierecht door te halen. Of de ondernemer het juiste aantal varkensenheden, pluimvee-eenheden of kilogrammen fosfaat laat doorhalen, zoals in de subsidiebeschikking van de provincie is bepaald, controleert RVO niet. Hiervoor dient de ondernemer aan de provincie het verzoek aan RVO voor doorhaling van de productierechten te overleggen. De provincie controleert aan de hand daarvan of aan het vereiste percentage is voldaan, waarbij geldt dat er geen beperkingen op het eigendomsrecht van de productierechten mogen zijn.

II. ARTIKELEN

Artikel 1. Begripsbepalingen

Beekdalen

De definitie van beekdalen ziet op 2.500 meter zones rond beken. Beken zijn gedefinieerd in het rapport 'Basiskaart Aquatisch: de Watertypenkaart' van het Planbureau voor de leefomgeving als lijnvormige langzaam en snelstromende wateren¹. De bij deze watertypen behorende watertypencodes conform de KRW zijn R3, R4, R5, R9, R10, R11, R12, R13, R14, R15, R17 en R18.

Landbouwhuisdier

De omschrijving van dit begrip komt overeen met die in het Besluit activiteiten leefomgeving. Niet alleen zoogdieren en vogels die worden gehouden voor de directe productie van landbouwproducten zoals vlees, eieren en melk vallen onder het begrip landbouwhuisdier maar ook dieren die worden gehouden voor vermeerdering van dergelijke dieren. Het betreft bijvoorbeeld zeugen en ouderdieren in de pluimveehouderij, maar ook paarden en pony's die voor het fokken worden gehouden. Paarden die worden gehouden voor een rijtschool vallen er daarentegen niet onder. Omdat productie naar zijn aard bedrijfsmatige activiteiten betreft, vallen hobbymatig gehouden dieren niet onder het begrip landbouwhuisdier.

Productiecapaciteit

De met de onroerende zaken verbonden bestanddelen die niet kunnen worden afgescheiden zonder dat beschadiging van betekenis wordt toegebracht aan een of meer bestanddelen ('aard- en nagelvast verbonden'), zijn te beschouwen als onderdelen van de onroerende zaak. Tot de onroerende zaken verbonden met en noodzakelijk voor de agrarische bedrijfsvoering behoren de dierenverblijven, silo's, schuren en bergingen, werkruimtes en vaste opslagen voor onder andere voer en mest.

Taxateur

Taxaties moeten in alle gevallen in opdracht van de provincie zijn uitgevoerd door onafhankelijk taxateurs, gespecialiseerd in taxatie van agrarische onroerende zaken (vastgoed). In Nederland moet een taxateur als zodanig ingeschreven zijn in de Kamer Landelijk en Agrarisch Vastgoed van het Nederlands Register Vastgoed Taxateurs (NRVT). Taxaties moeten worden uitgevoerd conform de geldende Reglementen van de NRVT en de geldende Praktijkhandreiking Landelijk en Agrarisch Vastgoed zoals deze door het NRVT is vastgesteld (zie <https://www.nrvt.nl/> voor de meest actuele versie). Taxatierapporten dienen te voldoen aan de hiervoor genoemde kwaliteitseisen van het NRVT.

¹ Basiskaart Aquatisch; de Watertypenkaart, Planbureau voor de Leefomgeving (PBL), Den Haag/Bilthoven 2010, PBL-publicatienummer 500067004.

Veehouder en veehouderijonderneming

Als veehouder is gedefinieerd degene die een veehouderijonderneming drijft, hetzij een natuurlijke persoon (eenmanszaak), hetzij een rechtspersoon (vennootschap), hetzij een samenwerkingsverband (een maatschap, een vennootschap onder firma of een coöperatie).

Subsidieaanvragen op grond van een op deze regeling gebaseerd provinciaal subsidie-instrument worden gedaan door degene of degenen die bevoegd zijn namens de onderneming te handelen.

In de praktijk komt het voor dat een veehouder voor zijn bedrijf een stal gebruikt die eigendom is van een ander. Die eigenaar drijft dan niet de veehouderijonderneming en beschikt ook niet over een zogenaamd uniek bedrijfsnummer (UBN). Hij is ook niet te beschouwen als exploitant in de zin van Verordening (EU) 2016/429 van het Europees Parlement en de Raad van 9 maart 2016 (PbEU 2016, L 84; 'diergezondheidswetgeving'). Een dergelijke exploitant ('iedere natuurlijke of rechtspersoon die verantwoordelijk is voor dieren of producten') is op grond van de verordening en ook de Regeling houders van dieren verplicht om het bevoegd gezag (RVO) gegevens te verstrekken over zijn bedrijfsvestiging en over de daar gehouden dieren. De bedrijfsvestiging wordt geregistreerd met het UBN. Degene aan wiens naam het UBN is gekoppeld, kan dus bij twijfelgevallen als veehouder worden aangemerkt.

Veehouderijlocatie

Een veehouderijlocatie is omschreven als de plaats van een bedrijfsvestiging, meer concreet het erf van de vestiging. Voor het begrip erf is verwezen naar de in het omgevingsrecht gebruikte definitie, die volgens het Besluit omgevingsrecht luidt: een al dan niet bebouwd perceel, of een gedeelte daarvan, dat direct is gelegen bij een hoofdgebouw en dat in feitelijk opzicht is ingericht ten dienste van het gebruik van dat gebouw, en, voor zover een bestemmingsplan of een beheersverordening van toepassing is, deze die inrichting niet verbieden.

Zoals hiervoor al aan de orde was, moet een veehouder zijn vestiging laten registreren met een uniek bedrijfsnummer (UBN). Indien een veehouder zijn bedrijf uitoefent op aangrenzende percelen, kan de vraag opkomen of sprake is van één of meer veehouderijlocaties. In dergelijke gevallen zal op basis van de UBN-registratie bepaald worden of sprake is van één of van twee vestigingsplaatsen. Bij een gekoppeld bouwblok kan sprake zijn van één UBN en dus ook één locatie, ook al heeft betrokkene voor elk van de delen een aparte omgevingsvergunning of een aparte meldingsverplichting. In dat geval gelden de vereisten van deze regeling betreffende de omgevingsvergunning en melding aan het bevoegd gezag voor beide delen.

Artikel 5. Weigeringsgronden

Sub f en g:

De subsidie aan een veehouderijonderneming mag niet leiden tot ontoelaatbare staatssteun, die niet past binnen de richtsnoeren van het landbouwsteunkader. Daarom zal subsidie worden geweigerd als tegen de veehouderijonderneming een bevel tot terugvordering uitstaat als bedoeld in artikel 25 van het landbouwsteunkader. Deze weigeringsgrond is opgenomen om te voorkomen dat cumulatie van onrechtmatig gegeven steun zou leiden tot een onverenigbaarheid met de interne markt.²

Daarnaast kan geen subsidie worden verleend voor een onderneming in moeilijkheden. Voor de definitie van het begrip 'onderneming in moeilijkheden' wordt verwezen naar de Richtsnoeren waarin een uitgebreide definitie is opgenomen. Voor ondernemingen in moeilijkheden geldt een specifiek staatssteunkader.³

Sub i:

Sub i bevat een weigeringsgrond voor veehouderijondernemingen die kunnen worden aangemerkt als grote onderneming, omdat de onderneming niet voldoet aan de criteria voor kleine, middelgrote en micro-ondernemingen zoals vermeld in bijlage 1 van Verordening 2472/2022 van de Commissie van 14 december 2022 (PbEU, L 327). Ingevolge artikel 2, eerste lid, van deze bijlage behoort een onderneming tot de categorie van kleine, middelgrote en micro-ondernemingen indien er minder dan 250 personen werkzaam zijn en indien de jaaromzet ervan 50 miljoen EUR of het jaarlijkse balanstotaal 43 miljoen EUR niet overschrijdt.

Artikel 6. Subsidievereiste vermindering stikstofemissie

Leden 2 en 3:

In de artikelleden 2 en 3 wordt aangegeven hoe de vermindering van stikstofemissie wordt bepaald.

Rekenvoorbeeld

Een veehouderij-onderneming dient in 2025 een subsidieaanvraag in voor de volledige beëindiging van zijn veehouderijlocatie.

In referentiejaar 2023 had de veehouderij-onderneming 100 vleesrunderen (conform "gecombineerde opgave" 2023).

Stap 1: Bereken stikstofemissie in referentiejaar 2023:

Rekensom: (Emissie van ammoniak per dierplaats per jaar) x (gemiddeld aantal gehouden landbouwhuisdieren in referentiejaar 2023).

² Arrest van het Gerecht van 13 september 1995, ECLI:EU:T:1995:160 (TWD t. Commissie), punten 53–63.

³ Mededeling van de Commissie, Richtsnoeren voor reddings- en herstructureringssteun aan niet-financiële ondernemingen in moeilijkheden (2014/C 249/01).